

**TÜRKÇEDE HAYVAN ADLARI 1:
TÜRKÇE SÖZLÜK'TEKİ TEMEL SÖZLÜKBİRİMLER BAĞLAMINDA TÜRKÇENİN HAYVAN EVRENİ
Zonyms in Turkish 1:
Animal Universe of Turkish in Context on Basic Lexems in Türkçe Sözlük**

Muna YÜCEOL ÖZEZEN¹

¹ Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, mozezen@cu.edu.tr, orcid.org/0000-0003-1880-2143

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received: 16.05.2021

Kabul/Accepted: 29.10.2021

DOI:10.20322/littera.937909

Anahtar Kelimeler

Türkiye Türkçesi, biçimbilgisi
sözvarlığı, adbilim, zoonimi,
zoonim.

ÖZ

Bu çalışma, standart Türkiye Türkçesinin hayvan evreninin ortaya konulması amacıyla hazırlanmıştır ve *genel dil kullanıcısının* hayvan evreninde yer alan bütün hayvan adlarını (zoonimleri) tespit etmek iddiasındadır. Çalışmada genel dil kullanıcısının sözvarlığının sınırlarının nasıl belirleneceği sorunsalı bir kenara bırakılarak, bu dil kullanıcısının sözvarlığını -görece- en iyi yansıtan kaynakların, üyesi olduğu dilin genel sözlükleri olduğu kabul edilmiştir. Buna göre çalışmanın veri tabanını, 2011 yılında Türk Dil Kurumu tarafından basılan *Türkçe Sözlük* oluşturmaktadır. Ancak örnekleme yalnızca veri tabanındaki ana maddebaşları / temel sözlükbirimler yer almaktadır; bu sözlükbirimlerin sayısı 1.103'tür. Çalışmada hayvanlar zoologlarca yapılan ayrıntılı tasnifleri bakımından ele alınmamış, daha genel ve zooloji bilim dalının uzmanlarınca önem arz eden ayrıntılardan arındırılarak değerlendirilmiştir. Çalışmada hayvan adlarıyla ilgili veri eleştirel bir gözle ele alınmış ve başka çalışmalara da malzeme olabilmesi bakımından bütünlüklü olarak paylaşılmıştır; daha sonra verideki hayvan adları yapı, sözcük evreni, kaynak dil ve eşanlamlılık bakımlarından incelenmiştir.

ABSTRACT

This study has been prepared in order to reveal the animal universe of standard Turkish and it claims to identify all animal names (zonyms) in the animal universe of *the general language user*. Leaving aside the problematic of how to determine the limits of the general language user's vocabulary in the study, it is accepted that the sources that best reflect the vocabulary of this language user -relatively- are the general dictionaries of the language of which he is a member. Accordingly, the database of the study consists of the *Türkçe Sözlük* ("Turkish Dictionary") published by the Türk Dil Kurumu ("Turkish Language Association") in 2011. However, only the main headings / basic lexicon in the database are included in the sample; the number of these lexicon is 1.103. In the study, animals were not considered in terms of their detailed classifications made by zoologists, but were evaluated by purifying more general and important details by the experts of the zoology discipline. In the study, the data on animal names were critically addressed and shared in their entirety in terms of being a material for other studies. Then, the animal names in the data were examined in terms of structure, word universe, source language and synonyms.

Keywords

Turkish morphology, vocabulary,
onomastics, zoonymy, zoonyme.

Atıf/Citation: Yüceol Özezen, M. (2021), "Türkçede Hayvan Adları 1: Türkçe Sözlük'teki Temel Sözlükbirimler Bağlamında Türkçenin Hayvan Evreni", *Littera Turca (Journal of Turkish Language and Literature)*, 7/4, 1439-1475.

Sorumlu yazar/Corresponding author: Muna Yüceol Özezen, mozezen@cu.edu.tr

GİRİŞ

Dil adı verilen dizgenin en somut, en görünür düzlemlerinden biri ve diğerlerine oranla görece daha kolay betimlenebilen düzlemi kuşkusuz sözvarlığıdır. Dünyada ve özellikle Türkiye’de, standart dil sözcükleri, başka dillerden kopya sözcükler, terim sözcükler, ağız sözcükleri, arkayık sözcükler, argo ve jargonlar, eylem adları, etnik adlar, kişi adları, bitki adları, hayvan adları, nesne adları, yer adları gibi çok farklı öğelerin toplamından oluşan ve dinamik görünümdeki sözvarlığının sayılan bu öğelerinin popüler çalışma konuları olması, kısmen bu betimlenme ve görünürlük özelliğiyle ilgili olsa gerektir. Sözvarlığında yer alan ve aynı zamanda ontolojik veriler olan adların incelenmesi, giderek daha çok ilgi duyulan adbilim (onomastics) alt disiplinin doğmasına neden olmuştur (adbilim, kapsamı, yöntemleri konusunda ayrıntılı bilgi için bk. Şahin: 2019). Türkoloji alanındaki araştırmacıların en eski ilk yazılı belgelerden çağdaş sahalara kadar yoğun mesai harcadıkları adbilim öğelerinden biri, “zoonimi” denilen daha alt bir disiplinin temel araştırma konusu olan zoonimler, yani hayvan adlarıdır (Türkçede hayvan adlarıyla ilgili genel bibliyografya için bk. Murad: 2019). Bu çalışma da Türkiye Türkçesinin zoonimleri üzerine bütünlüklü bir veriyi paylaşma ve değerlendirme iddiasıyla hazırlanmıştır. Ancak çalışma, elde edilmesi öngörülen sonuçları bağlamında, hayvan adları üzerine yapılacak başka çalışmalara katkı sunmayı da amaçlamaktadır. Bu bakımdan çalışma aynı zamanda kısmen bir sözlükbilimsel antropoloji çalışmasıdır.

PROBLEM

- *Türkçe Sözlük*’ün hayvan adlarıyla ilgili verisi nedir? Bu veri eleştirel bir değerlendirmeye muhtaç mıdır?
- *Türkçe Sözlük*’e göre Türkiye Türklerinin hayvan evreni hangi hayvanlardan oluşuyor; başka bir deyişle Türklerin hayvan evreninde hangi hayvanlar vardır?
- *Türkçe Sözlük*’ün hayvan evrenini zoologların hayvan evreni ile paralel midir?
- *Türkçe Sözlük*’teki hayvan adlarının yapısal özellikleri nelerdir? Varsa yapısal farklılıkların nedenleri nasıl açıklanabilir?
- *Türkçe Sözlük*’teki hayvan adlarının sözvarlığı özellikleri, sıklıkları, kaynak dil bakımından durumları ve eşanlamlılık özellikleri nelerdir?

ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ VE EVRENİ

Çalışma eşzamanlı nicel bir araştırmadır; içerik çözümlemesi ve betimleme yöntemleriyle hazırlanmıştır. Çalışmanın evrenini Türk Dil Kurumu tarafından 2011 yılında basılan *Türkçe Sözlük*’ün, içerisinde hayvan adı geçen temel sözlükbirimler (ana maddebaşları) ile içerisinde hayvan adı geçmeyen ancak hayvanlara ad olan ana sözlükbirimler oluşturmaktadır. Ancak verinin tespiti sırasında, sözlükbirimler tek varlığa gönderme yapmaları bakımından değerlendirilmiş, *bataklık kuşları*, *çengel çeneliler*, *çingiraklı yılançiller*, *süngerler* gibi takım adları çalışmanın dışında tutulmuştur. H. Çağlar, hayvanların, görev, renk, dış görünüş ve karakter özelliklerine göre aldıkları adları veya bu özellikleri belirten sıfatları “hayvanlara verilen özel adlar” olarak

değerlendirmiştir (Çağlar: 2019). Bu çalışmada ise ana sözlükbirim durumundaki bu tür sıfatlar / nitelik adları da hayvanların adlandırılmasının sıradan araçları gibi görülmüş ve araştırmada ayrı bir kapsamda değerlendirilmemiştir. Çalışmada *öğrek* “at sürüsü”, *yılkı* “at ve eşek sürüsü”, *kaytaban* “deve sürüsü”, *nahir* “sığır sürüsü” gibi topluluk adları ve *küçükbaş*, *büyükbaş* gibi genelleme adları birer veri olarak değerlendirilmiş, topluluk adları ve *kürk hayvanı*, *binek hayvanı* gibi genel adlar ise çalışmanın dışında bırakılmıştır. *Türkçe Sözlük'e* göre bazı sözcükler (*gelincik*, *kurt*, *teke* gibi) farklı türden birden çok hayvana ad olabilmektedir. Çalışmada bu türden farklı gönderimlerin her biri ayrı birer veri olarak değerlendirilmiş ve *gelincik*¹, *gelincik*²; *kurt*¹, *kurt*²; *teke*¹, *teke*², *teke*³ biçiminde numaralanarak birbirlerinden ayrılmıştır. *Türkçe Sözlük'te* hayvanlara yönelik olarak kullanılan ve adlaşma eğilimi gösteren bazı sıfatlar da birden fazla türden hayvana gönderme yapmaktadır: *göcen*, *kösemen*, *taylak* gibi. Bunlar da çalışmada ayrı ayrı veriler olarak değer bulmuştur. Türklerin hayvan imgeleminde yer alan *şahmeran*, *Anka / Zümrüdüanka*, *dragon / ejderha* gibi nasıl bir hayvan oldukları az-çok tarif edilmiş olan mitolojik hayvanlar da -hayalî hayvanların aşağı yukarı nasıl imgelendiklerini göstermesi bakımından- veriye dâhil edilmiştir. Sözlükbirimlerin, okuyucunun ilgili sözlükten ulaşması zaten mümkün olan ve çalışmanın hacmini gereksiz yere arttıracak olan anlamları, -betimlemelerde zaman zaman değinilmek zorunda kalınan durumlar dışında- verilmemiştir.

Zooloji ve zoonimi araştırmacılarının bildiği üzere, gezegenin en çok üyesine sahip olan canlı türü olan hayvanları tasnif etmek son derece güçtür. Bu güçlük zoologların hayvan sınıflandırılmalarını son derece ayrıntılı bir hâle getirmiştir. Amacı genel dil kullanıcısının hayvan evrenini tespit etmek ve sözlükbilimsel antropoloji bulgularına ulaşmak olan bu çalışmada, ayrıntılı bir zoolojik sınıflandırmanın çok gerekli olmadığı düşünülerek günlük yaşamdaki tercihler esasında daha pratik bir sınıflandırmaya gidilmiş, örneğin *ayı* ile *köpek*'in esasında aynı kökene dayandıkları, *balina* ile *su aygır*'ının ortak atadan geldikleri vb. konular bir kenara bırakılmıştır. Ancak bu evrimsel süreçler bir kenara bırakılsa bile sınıflandırma, İ. Karakuş'un Türk halkının genel imgelemine dayanarak “yüzer, gezer, uçar hayvanlar” biçiminde yaptığı sınıflandırma kadar (1997: 1147) pratik olmamaktadır. Çünkü bu genel ayırım, hayvan evrenindeki üç temel paradigmayı verse de yüzer hayvanların bazılarının aynı zamanda gezebildiği, gezer hayvanların bazılarının aynı zamanda uçabildiği, bazı hayvanların ise hem gezebildiği hem uçabildiği hem de yüzebildiği kabul edilecektir. Şenel-İlhan, *kurt*'un Türkler için kılavuz, *at*'in destekçi, *geyik*'in kutsal, *aslan*'ın lider, *kuş*'un ise Oğuz boyları için simge olduğunu belirterek (2008: 322) bir bakıma Türklerin hayvan evreninin genel çerçevesini çizmişlerdir. İ. Kafesoğlu ise Türk kültürünün biçimlenmesinde en etkili hayvanlar olarak *at*'i ve *koyun*'u saymıştır (1989: 304). Ancak elde edilen veri, zoologların ayrıntılı sınıflamaları belli ölçülerde görmezden gelinse bile, bu belirlemelerden biraz daha ayrıntılı düşünmeyi gerekli kılmaktadır. Buna göre, bu çalışmada zoologların, 1- omurgasız hayvanlar (süngerler, sölenler, solucanlar, yumuşakçalar, eklembacaklılar, derisidikenliler), 2- omurgalı hayvanlar (balıklar, kurbağalar, sürüngenler, kuşlar, memeliler) biçimindeki doğal (philogenetic) sınıflandırmalarından az-çok farklı bir sınıflandırma yoluna gidilmiş ve genel dil kullanıcısının hayvan algısını daha iyi yansıttığı düşünülen ancak - elbette tartışma götürülecek- şu genel sınıflama uygun görülmüştür:

amfibiler	kokarca
asalaklar	koyun
at vb.'leri (at, eşek, zebra vb.)	köpek vb.'leri (köpek, kurt, çakal vb.)
ayı (bozayı, kocaoğlan)	kuşlar (kuş, ördek, penguen vb.)
balıklar	kuyruksüren
böcekler (böcek, sinek vb.)	primatlar (maymun, orangutan vb.)
deniz hayvanları (istakoz, ahtapot vb.)	rakun
deniz memelisi (deniz aslanı, fok vb.)	sansar vb.'leri (mink, sansar vb.)
deve vb.'leri (deve, lama)	sığır vb.'leri (sığır, manda vb.)
domuz	su aygırı
fil vb.'leri (fil, gergedan, mamut)	sürüngenler (yılan, timsah vb.)
keçi vb.'leri (keçi, koyun, antilop vb)	tapir
kedi vb.'leri (kedi, aslan, leopar vb.)	tek hücreli canlılar
kemirgenler (fare, sincap, kirpi vb.)	yarasa
keseliler (kanguru, koala vb.)	

Görüldüğü gibi bu sınıflamada bazı sınıflar çok üyeli, bazı sınıflar ise tek üyelidir. Başka bir deyişle, bazı sınıflarda bir hayvan, sınıfını en iyi temsil eden prototip bir üye olarak tespit edilmişken, bazı sınıfların ise zaten tek temsilcisi vardır. Çok üyeli bazı sınıflarda ise prototip bir üye tespit edilememiş, bu sınıflar, (*keseliler, sürüngenler* vb.'de olduğu gibi) temel bir nitelikleri doğrultusunda bir takım adı altında ele alınmıştır.

VERİ

Çalışmanın veri tabanını *Türkçe Sözlük* oluşturmaktadır. *Türkçe Sözlük'te* hayvan adlarının tamamı veya hayvanbilimsel terminolojinin tamamı düzenli bir biçimde "hayvanbilimi" sözcüğüyle terim olarak betimlenmemiştir. Bu bakımdan tarama işi olması gerekenden daha büyük bir güçle tamamlanmıştır. Verideki sözlükbirimlerin bazıları yalnız bir hayvana, bazıları ise hem hayvana hem de hayvan dışında herhangi bir göndermeye sahiptir. Bazı sözlükbirimler doğrudan doğruya bir hayvana ad olan sözleri verirken, bazı sözlükbirimler hayvanlarla ilgili bir sığata veya bir ayrıntıya (hayvanın yaşına, rengine, erkeğine-dişisine, yavrusuna vb.) gönderme yapmaktadır. Bazı adlar ve sıfatlar belirli bir hayvana gönderme yaparken, bazı adlar ve sıfatlar genelleme ifade etmektedir. Bazı hayvan adlarında doğrudan bir hayvan adı geçmekle birlikte bazı hayvan adlarında hayvanla ilgili hiçbir sözcük yer almamaktadır. *Türkçe Sözlük'te* bu görünümde toplam 1.103 temel sözlükbirim vardır (bu sayı *Türkçe Sözlük'ün* temel maddebaşları bağlamındaki sözvarlığının %1'inden biraz daha fazla bir orana karşılık gelmektedir); alt sözlükbirimlerin taranmasıyla bu sayı elbette daha da artacaktır. *Türkçe Sözlük'te*, Türkiye Türklerinin hayvan evrenlerinin genel çerçevesini veren ana sözlükbirimler şunlardır:

Abdestbozan, acı balık, ada balığı, ada tavşanı, Afrika çekirgesi, Afrika domuzu, agami, ağ kurdu, ağaç arısı, ağaç biti, ağaç kurbağası, ağaç kurdu, ağaç sansarı, ağaç serçesi, ağaç yılanı, ağaçdelen, ağaçkakan, ağaçkesen, ağıllı böcek, ağustos böceği, ahtapot, ahu, akar, akbaba, akbalık, akbalıkçıl, akbaş, akdoğan, akıncakaya, akıntı çağanozu,

akkaraman, akkarınca, akkefal, akkelebek, akkuş, aklevrek, akrep¹, aksungur, aktavşan, akya balığı, ala, alabacak, alabalık, alaca balıkçıl, alacabalıkçıl, alacakarga, alacasansar, alageyik, alakarga, albatros, alıcı kuş, alpaka, altın böcek, altın yağmurcun, altıparmak, amber balığı, Amerika tavşanı, amip, ana arı, ana kraliçe, anakonda, andık, angora tavşanı, angut, Anka (mitolojik bir kuş), Ankara keçisi, Ankara kedisi, Ankara tavşanı, anofel, antenli balık, antilop, apteriks, Arap tavşanı, ardıç kuşu, argali, arı beyi, arı biti, arı kuşu, arı, arpacı kumrusu, arpa güvesi, arslan, asalak, askarit, aslan¹, asma biti, Asya koyunu, at sineği, at, atbalığı, aterina, ateş balığı, ateş böceği, atlı karınca (krş. atlıkarınca), atmaca, av köpeği, av kuşu, avcı kuş, avcı kuşu, Avustralya karatavuşu, ay balığı, aygır, ayı balığı, ayı, aynalı sazan, baba hindi, babaköş, badi, badik, bağırsak kurdu, bağırsak solucanı, bağırtlak, bağkesen, bağırkara, baklan, bal arısı, balık, bal kelebeği, balaban kuşu, balaban, baldırsokan, balık kartalı, balıkçıl, balıkçın, balina, balon balığı, bambul, banko at, barbun, barbunya, bardo, barlam, barsam, baştankara, bataklık ardıcı, bataklık baykuşu, bataklık çulluğu, bataklık kırlangıcı, bayır kuşu, baykuş, baysungur, Beç tavuğu, bekas, benekli köpek balığı, berber balığı, beserek, beşparmak, beşpençe, beyazsinek, beygir, bildircin, bıyıklı balık, binek atı, bit, boa yılanı, boa, boğa¹, boğasak, boğmaklı kuş, bok böceği, borazan kuşu, boynueğri, boynuzluteke, bozbakkal, bozdoğan, bozkır kedisi, bozkır koyunu, bozkır tavuğu, bozkurt (mitolojik bir kurt), bozördek, bozyürük, böce, böcek, böcekçil, böcü, börtü, buğday biti, buğday güvesi, buğdaycıl, buğra, buğur, bukalemun, bulada, buldok, Burak (mitolojik bir at), buzağı, büğelek, bülbül, büve, büyükbaş, camgöz, camız, cennet balığı, cennet kuşu, ceylan, cırboğa, cırcır böceği, cırcır, cırlak, cırlayık, cız sineği, cıbin, cikcik, civciv, cücük, çaça balığı, çağanoz, çakal, çakıl kuşu, çakır, çakırdoğan, çakırkanat, çalgıcı böcek, çalı bülbülü, çalı horozu, çalı kuşu, çalpara, çamuka, çamurcuk, çamurcun, çarpan balığı, çatalkuyruk, çatı faresi, çavuş kuşu, çayır kuşu, çayır tavuğu, çaylak, çebiç, çeçe, çekelez, çekirge kuşu, çekirge ötleğeni, çekirge, çekek, çeltikkargası, çiğa, çingiraklı yılan, çıplak at, çırçır, çıvgar, çıvgar, çıyan, çiçek biti, çil, çinakop, çinçilya, çinekop, Çingene palamudu, Çingene pavuryası, çipura, çiroz, çita, çitari, çivisiz kalkan, çoban köpeği, çobanaldatan, çoğurcuk, çomar, çopra, çopurina, çotira, çöl tavuğu, çuka, çulha kuşu, çulluk, çupra balığı, çupra, çurçur, dağ alası, dağ aslanı, dağ ayısı, dağ isketesi, dağ ispinozu, dağ keçisi, dağ kırlangıcı, dağ serçesi, dağ sıçanı, dağ tavuğu, dağlıç, dalgıç kuşu, dalkıran, dalkurutan, danaburnu, davar, daylak, değın, delice doğan, demir kır, deniz alası, deniz çulluğu, deniz kaplumbağası, deniz kazı, deniz kırlangıcı, deniz ördeği, deniz tavşancılı, deniz yılanı, denizanası, denizaslanı, denizati, denizaygırı, denizayısı, denizçakısı, denizgergedanı, denizgülü, denizgülzeli, denizhiyarı, deniziğnesi, denizineği, denizkedisi, denizkestanesi, denizkızı, denizkozalağı, denizkulağı, denizmaymunu, denizörümceği, denizpalamudu, denizpelidi, denizşakayığı, deniztarağı, deniztavşanı, deniztilkisi, denizyıldızı, deve döşlü, deve kuşu, deve, dizdiz, dikence, dikenli balık, dikenli salyangoz, dikkuyruk, dil balığı, dinazor, diplarya, dişli, divik, doğan, dolap beygiri, dombay, domuz balığı, domuz, domuzlan, dorum, dragon (mitolojik bir sürüngen), dudu, düldül, dülgör balığı, düve, ebabil, eğrez, eğrice, ejderha (mitolojik bir sürüngen), ekin biti, ekin kargası, elik, elmabaş, elöpen, emircik, engel balığı, engerek, enik (iki ayrı hayvan için sıfat), erkek, esperi, eşek arısı, eşek, eşkin, et sığırı, et sineği, et tavuğu, ev sineği, falyanos, fangri, fanta, fare, felfelek, fener balığı, ferik, fındık biti, fındık faresi, fındık kurdu, fındık sıçanı, fırtına kuşu, fidan biti, fil faresi, fil, gergedan, filoksera, firavun faresi, Flaman kuşu, flamingo, flandra balığı, flurcun, fok, fulya balığı, funda sıçanı, funda tavuğu, gazal, geleni, gelin böceği, gelin kuşu, gelincik¹, gelincik², gergedan böceği, Gerze tavuğu, geyik böceği, geyik, göbelez, göcen (dört ayrı hayvan için sıfat), gök kır, gökdoğan, gökgüvercin, gökkuzgun, göl alası, gölge balığı, gördek, gözlüklü yılan, guguk kuşu, gübre böceği, gücük, gül böceği, gümüş balığı, gümüş yağmurcun, gün balığı, güve, güvercin, hacı devesi, haje, hak kuşu, hamam böceği, hamsi, hanım böceği, hani, harharyas, haşere, havhav (çocuk dilinde), haziran böceği, hergele, hınzır, hidrofil, hindi, Hint domuzu, Hint gergedanı, Hint kertenkelesi, Hint kobrası, Hint tavuğu, hipopotam, horoz, horozbina, hüthüt, iskarmoz, istakoz, ibibik, ibis, ibrişim kurdu, iguana, imroz, inci balığı, incir kuşu, inek, ipek böceği kelebeği, ipek böceği, iribaş, ishak kuşu, iskele kuşu, iskerlet, isketi, iskorpit, ispari, ispenç, ispendek, ispermeçet balinası, ispinoz, istavrit azmanı, istavrit, istiridye, istrongilos, it, izmarit, Japon balığı, kabuklu bit, kadirga balığı, Kafkas tavuğu, kağıt balığı, kakalak, kalinis, kalinos, kalkan balığı, kalkan, kamçıkuyruk, kamer balığı, kamışkulak, Kanada geyiği, kanarya, kancalı kurt, kancur, Kangal köpeği, kanguru, kaplan, kaplan böcek, kaplumbağa, kar baykuşu, kar ispinozu, kar kuşu, kara kurbağası, karabakal, karabalık, karabaş, karabatak, karaca, karadul, karafatma, karagöz, karagül, karakarga, karakaş, karakeçi¹, karakeçi², karakul, karakulak, karakuş, karaleylek, karaman, karasığır, karasinek, karatavuk, karavide, karayaka, karayılan, kardinal kuşu, karga, karınca, karıncakuşu, karıncasever, karıncayiyen, karides, karkara, kartal, kasık biti, kaslan, kastor, kaşalot, kaşıkçı kuşu, katana, katır yılanı, katır, kaya balığı, kaya güvercini, kaya hanisi, kaya horozu, kaya keleri, kaya örümceği, kaya sansarı, kayıkçı kuşu, kayış balığı, kaytaban, kaz, keçi, keçisağan, kedi balığı, kedi, kefal, kehle, keklik, kelaynak, kelebek¹, kelebek², keler balığı, keler, keloğlan, kemane balığı, keme, kene, kepçeburun, kerevit, kerkenez, kerkes, kerteles, kertenkele, kervan çulluğu, keseli kurt, kestane dorusu, kestane kargası, keten kuşu, kıl keçisi, kıl kurt, kılıç balığı, kılıç gagalı, kılıçkuyruk, kılkuş, kımıl, kınalı keklik, kınalı kuzu, kırkayak, kırlangıç balığı, kırlangıç, kırmızı böceği, kırnav, kıvırcık koyun, kıvırcık, kız böceği, kız kuşu, kızılgeyik, kızılkanat, kızılkurt, kızılkuş, kıkla, kiliz balığı, kirpi, kivi, koala, kobra, kocabaş¹, kocabaş², kocaoğlan, koç, kofana, kokarca, kolan balığı, kolibri, kolyoz, kondor, kopoy, koşın, koşnil, koşu atı, koşum atı, koyun, koyunünü, kök kurdu, kölük, kömüş, köpek balığı, köpek, kör fare, kör köstebek, kör sıçan, kör yılan, kösemen (iki ayrı hayvan için sıf.),

köstebek, köşek, kötek, kuçucuçu (çocuk dilinde), kuduz böceği, kuğu, kukumav kuşu, kukumav, kula, kulağakaçan, kulun, kum balığı, kum engereği, kumkazan, kumru, kumuç, kunda, kunduz böceği, kunduz, kupes, kurbağa balığı, kurbağa, kurdele balığı, kurt¹ köpeği, kurt² sineği, kurt¹, kurt², kurtçuk, kurtkıyan, kurukafa, kuş, kutan, kuyrukkakan, kuyruklu kelebek, kuyruklu kurbağa, kuyruksallayan, kuyruksüren, kuzgun, kuzu, küçükbaş, küçük karga, küçük kumru, küçük martı, küçük sakarca, küheylan, kükre, kül rengi et sineği, kürk böceği, labros, laçın, lagos, lağım faresi, lahos, lakoz, lama, langur, langust, lapina, larva, legorn, leopar, leş kargası, leşçil akbaba, levrek, leylek, liger, lipari, lodos balığı, lutr, lüfer, Macar ineği, magri, makaralı kuş, makaslı böcek, malak, Maltız keçisi, mamut, manda, marangoz balığı, marsıvan ayısı, marsıvan eşeği, mart kedisi, martı, marya (bir hayvan adı), marya (sıfat), mayıs böceği, maymun balığı, maymun, maymuncuk (bir hayvan adı), maymuncuk (sıf.), mazak, medüz, meke, melanurya, mercan balığı, mercan yılanı, mercan, merinos koyunu, merinos, mersin balığı, mersin morinası, meyve sineği, mezigit, mırırmır, Mısır turnası, mısırtavuğu, midilli, midye, minakop, mink, minorka, morina, mors, moymul, mozak, muflon, muhabbet kuşu, murabut kuşu, murana, mürekkep balığı, nahır, nar balinası, narval, oğlak¹, ok yılanı, okapi, okar, oklu kirpi, oksiyür, olta balığı, orak böceği, orangutan, orfoz, orkinos, orman sıçanı, orman tavuğu, osurgan böceği, otlu bağa, oğlana, öğrek, öküz balığı, öküz, öküzburnu, ördek balığı, ördek, örümce, örümcek kuşu, örümcek, ötleğen, öveç, paçoç, palamut, palaz, pamuk balığı, panda, panter, papağan, papalina, papaz balığı, parazit, parpa, pars, patates böceği, pavurya, Pekin ördeği, pelenk, pelikan, penguen, perki, pervane balığı, peygamber balığı, peygamberdevesi, piçuta, pines, pirana, pisi¹, pire, pisi balığı, pisi² (çocuk dilinde), pisik, pisipisi (çocuk dilinde), pislik böceği, plati, porsuk, potuk, puhu, puma, rakun rate, Ren geyiği, rina, ringa, saban balığı, sabun balığı, sağır yılan, saka kuşu, saka, sakar meke, sakırğa, saksığan, salamandra, salyangoz, samsun, samur, sandık balığı, sansar, sardalya, sardoğan, sariağiz, sarıbalık, sarıca, sarıgöz, sarıhani, sarıkanat, sarıkız, sarman, saz tavuğu, sazan, semender, skink, serçe, seretan², seter, sıçan, sığın, sığır sineği, sığır şeridi, sığır tenyası, sığır, sığırıcık, sıpa, sırtar, sırtlan, sıvacı kuşu, sigara böceği, Simurg (mitolojik bir kuş), sinarit, sincap, sinek kuşu, sinek, sinekçil, sinekkapan, sinekyutan, sirke sineği, sirke, sivri, sivrikuyruk, sivrisinek, solucan, som, somon balığı, somon, soyka, su aygırı, su biti, su böceği, su çulluğu, su keleri, su örümceği, su piresi, su samuru, su sığırı, su sineği, su tavuğu, su yılanı, Sudan tavuğu, suna, sungur, sübye, sülüne, sülük, sülün, sümsük, sümüklü böcek, sünger, sürfe, süt danası, süt kuzusu, şahbaz, şahin, şakrak kuşu, şahmeran (mitolojik bir sürüngen), şebek, şelek, şempanze, şendere, şerit balığı, şerit, tenya, şeytan kuşu, şeytan örümceği, şeytaniğnesi, tahta biti, tahta kurdu, tahtakurusu, tahtalı güvercin, tahtalı, takla böceği, taklacı güvercin, taklacı, tapir, tarantula, tarla faresi, tarla kuşu, tarla sıçanı, tarpan, taş böceği, taş levreği, taşemen, tatarcık, tatlısu istakozu, tatlısu kayası, tatlısu levreği, tavşan, tavşancıl, tavuk balığı, tavuk biti, tavuk, tavus kuşu, tavus, tay, taylak (iki ayrı hayvan için sıfat), tazi, teke¹, teke², teke³, tekir, tekir, tel kurdu, telli balıkçıl, telli turna, tepegöz, tepeli akbaba, tepeli bülbül, tepeli dalgıç, tepeli deve kuşu, tepeli horoz, tepeli köstebek, tepeli patka, tepeli tarla kuşu, tepeli tavuk, tepeli toygar, tepeli, termit, tespih böceği, testere balığı, tırpana, tırtıl, tırtır, Tibet öküzü, Tibet sığırı, tiftik keçisi, tilki, timsah, tirhos vohozu, tirhos, tirsi, tokmakbaş, tombik, tombilya, ton balığı, topbaş balık, toprak sıçanı, torik, torpil balığı, torum, tosbağa, tosun, toygar, trakunya, trança, trışin, tropik kuşu, tuğrul, turaç, turgay, turna balığı, turna, turna katarı, turşu balığı, tülü, uçar balık, uçuç böceği, uğur böceği, uskumru, uşakkapan, uyuşturan balığı, uyuz böceği, uyuz sineği, uzun levrek, uzunkuyruk, üveyik, üvez, üzgün balığı, üzümüneşi, vakvak (çocuk dilinde), Van kedisi, vaşak, vatoz, vızvız böceği, vizon, vombat, vonoz, yaban arısı, yaban domuzu, yaban eşeği, yaban kazı, yaban keçisi, yaban kedisi, yaban koyunu, yaban koyunu, yaban ördeği, yaban tavşanı, yağız doru, yağmur kuşu, yağmurca, yak, yakarca, yalıçapkını, yalngöz, yapışkan balığı, yaprak arısı, yaprak biti, yaprak böceği, yaprak kurbağası, yaprak kurdu, yarasa, yarış atı, yavısı, yavşak, yaygı balığı, yayın balığı, yeleli kurt, yelken balığı, yelkovan, yengeç¹, yer domuzu, yer örümceği, yer sıçanı, yer solucanı, yerdegezen, yereşegi, yeşilbağa, yeşilbaş, yeşilçekirge, yeşilsazan, yılan, yılan balığı, yılanıl, yılanığnesi, yıldız böceği, yıldız kurdu, yıldı, yırtıcı kuş, yont kuşu, yunus, yusufçuk¹, yusufçuk², zağanos, zağar, zargana, zebra, zerdeva, zeytin kurdu, zeytin sineği, zırlı balık, zırlı yayın, Zümrüdüanka (mitolojik bir kuş), zürafa.

Türkçe Sözlük'teki bu veri eleştirel olarak değerlendirildiğinde şu yanlışlıklar, eksiklikler veya tartışılabilir noktalar dikkati çekmektedir:

- *Türkçe Sözlük'te* *krokodil* yalnızca “timsah derisi” anlamında mevcuttur; oysa *krokodil* sözcüğünün “timsah, büyük timsah” anlamında kullanımı günümüzde çok yaygındır.
- *Türkçe Sözlük'te* *Arap tavşanı* mevcuttur, ancak *Arap atı* yoktur.
- *Türkçe Sözlük'te* *vantuz* yalnızca bir araç-gereç adı olarak mevcuttur, oysa günlük yaşamda sözcüğün bir balık türü anlamında kullanılması yaygındır.

- *Türkçe Sözlük'te balina, kadirga balığı, kaşalot, falyanos ve ispermeçet balinası* maddeleriyle ilgili sorun vardır: *Sözlük'te* sözcükler bazen genel anlamıyla balınaya ad olarak bazen bir çeşit yunusa ad olarak düşünülmüş, bazıları birbirlerine gönderilmiş bazıları ise gönderilmemiştir. Bu çalışmada ise *balina* ayrı bir madde olarak değerlendirilmiş, *falyanos-ispermeçet balinası-kadirga balığı-kaşalot* ise aynı hayvanın farklı adları olarak ele alınmıştır.
- *Türkçe Sözlük'te kutup ayısı yoktur, bozayı* ise bu imlâyla vardır.
- *Türkçe Sözlük'te küçük sakarca* "sakarca cinsi bir kuş" diye verilmiştir, ama *Sözlük'te sakarca* diye bir maddebaşı yoktur.
- *Türkçe Sözlük'te liger* ve *kaslan* sözcükleri aynı hayvanın farklı adları olmasına rağmen sözlükbirimler birbirlerine gönderilmemiştir.
- *Türkçe Sözlük'ün* aynı zamanda yıldız adı olan hayvan adlarını imlâsını büyük harfle başlatarak ayrı birer sözlükbirimi olarak değerlendirmesi, sözlükbilim açısından doğru bir uygulama değildir: *akrep / Akrep, aslan / Aslan, boğa / Boğa, koç / Koç, oğlak / Oğlak, yengeç / Yengeç, seretan / Seretan*.
- *Türkçe Sözlük'te* bazı hayvan adları "hayvan bilimi" ifadesiyle betimlenmiş ancak bazı hayvan adlarında herhangi bir terim bilgisi verilmemiştir. Buna göre, örneğin *tavuk, horoz, eşek, katır, köpek, sığa* "hayvan bilimi" bilgisiyle verilmişken *at, boğa, civciv, inek, it* terim olarak düşünülmemiştir.
- *Türkçe Sözlük'te börtü böcek, kurt kuş, yılan çıyan* gibi genelleme içeren hayvan adları bulunmasına rağmen, genel olarak zooloji ve özel olarak da entomoloji (böcekbilimi) alanları için önemli bir genelleme adı olan *tarım zararlıları / bitki zararlıları* adları veya bunların tekil biçimleri yoktur.

İNCELEME VE BULGULAR

Yapısal İnceleme

Hayvan adları (ve / veya sıfatları), tek sözcükten oluşmaları veya ayrı veya bitişik yazılan söz öbekleri bakımından incelendiğinde şu görünüm ortaya çıkmaktadır:

Amfibi Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapındakiler: Kurbağa.

Ayrı yazılan söz öbeği yapındakiler: Ağaç kurbağası, kara kurbağası, kuyruklu kurbağa, otlu bağa, su keleri, yaprak kurbağası (/ yeşilbağa).

Bitişik yazılan söz öbeği yapındakiler: Denizkızı, iribaş (sıf.), yeşilbağa (/ yaprak kurbağası).

Asalak Adları ve Sıfatları

Tek sözcük yapındakiler: Asalak (/ parazit), kelebek², parazit (/ asalak), şerit (/ abdestbozan, sığır şeridi, sığır tenyası, tenya), tenya (/ abdestbozan, sığır şeridi, şerit, sığır tenyası).

Ayrı yazılan söz öbeği yapındakiler: Sığır şeridi (/ abdestbozan, şerit, tenya, sığır tenyası), sığır tenyası (/ abdestbozan, sığır şeridi, şerit, tenya).

Bitişik yazılan söz öbeği yapısındakiler: Abdestbozan (/ sığır tenyası, sığır şeridi, şerit, tenya).

At vb. Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapısındakiler: At (/ beygir, düldül), aygır (sıf.), bardo, beygir (/ at, düldül), Burak (mitolojik bir at), çıvgar (sıf.), düldül (/ at, beygir), eşek, eşkin (sıf.), hergele (sıf.), katana, katır, kula (sıf.), kulun (sıf.), küheylan, midilli, okapi, sıpa (sıf.), tarpan, tay (sıf.), taylak, zebra.

Ayrı yazılan söz öbeği yapısındakiler: Banko at (sıf.), binek atı (sıf.), çıplak at (sıf.), demir kır (sıf.), deve döşlü (sıf.), dolap beygiri (sıf.), gök kır (sıf.), kestane dorusu (sıf.), koşu atı (sıf.), koşum atı (sıf.), marsıvan ayısı (/ marsıvan eşeği), marsıvan eşeği (/ marsıvan ayısı), yaban eşeği, yağız doru (sıf.), yarış atı (sıfat).

Bitişik yazılan söz öbeği yapısındakiler: Alabacak (sıf.), kamaşkulak (sıfat).

Ayı Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapısındakiler: Ayı (/ kocaoğlan), panda.

Ayrı yazılan söz öbeği yapısındakiler: Dağ ayısı.

Bitişik yazılan söz öbeği yapısındakiler: Kocaoğlan (/ ayı).

Balık Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapısındakiler: Ala (/ alabalık), aterina (/ gümüş balığı), barlam, barsam, barbun (/ barbunya), barbunya (/ barbun), çamuka, çamurcuk, çığa, çinakop (/ çinekop), çinekop (/ çinakop), çipura (/ çupra, çupra balığı), çiroz (sıf.), çitari, çopra, çopurina, çotira, çuka, çupra (/ çupra balığı, çipura), çurçur, dikence, dişli (/ kaya balığı, tokmakbaş), eğrez, fangri, gelincik², gördek (/ acı balık), diplarya, hamsi, hani, harharyas, horzobina, ıskarmoz, iskorpit, ispari, ispendek (sıf.), istavrit, istringilos, izmarit, kalinos, kalkan (/ kalkan balığı), kancur (sıf.), kefal (/ topbaş balık), keler (/ keler balığı), kikla, kofana (sıf.), kolyoz, kötek (/ gölge balığı, minakop, taş levreği), kupes, labros, lagos (/ lahos, kaya hanisi), lahos (/ lagos, kaya hanisi), lakoz, lapina, levrek, lipari, lüfer, magri, marya, mazak, melanurya, mercan (/ mercan balığı), mezgit (/ tavuk balığı), mırmır, morina, minakop (/ gölge balığı, kötek, taş levreği), murana, orfoz, orkinos (/ istavrit azmanı, ton balığı), paçoç, palamut (/ sivri), papalina (sıf.), parpa (sıf.), perki (/ aklevrek, tatlısu levreği), piçuta, pirana, pisi¹ (/ pisi balığı), plati, rina (/ tırpana), ringa, sardalya (/ ateş balığı), sazan, sırtar, sinarit, sivri (/ palamut), som (/ somon, somon balığı), somon (/ som, somon balığı), şendere, tekir, tırpana (/ rina), tirhos, tirsi, tombik (/ tombilya) (sıf.), tombilya (/ tombik) (sıf.), torik, trakunya (/ çarpan balığı), trança, uskumru, vatoz, vonoz, zargana.

Ayrı yazılan söz öbeği yapısındakiler: Acı balık (/ gördek), ada balığı (/ amber balığı), akya balığı (/ akbalık), amber balığı (/ ada balığı), antenli balık, ateş balığı (/ sardalya), ay balığı (/ kamer balığı, pervane balığı), aynalı sazan, balon balığı, benekli köpek balığı, berber balığı, bıyıklı balık, cennet balığı, çaça balığı, çarpan balığı (/ trakunya), Çingene palamudu, çivisiz kalkan, çupra balığı (/ çipura, çupra), dağ alası, deniz alası, dikenli

balık, dil balığı, dülger balığı (/ peygamber balığı), engel balığı, fener balığı, flandra balığı (/ kurdele balığı, şerit balığı), fulya balığı, göl alası, gölge balığı (/ kötek, minakop, taş levreği), gümüş balığı (/ aterina), gün balığı, inci balığı, istavrit azmanı (/ orkinos, ton balığı), Japon balığı, kağıt balığı, kalkan balığı (/ kalkan), kamer balığı (/ ay balığı, pervane balığı), kaya balığı (/ dişli, tokmakbaş), kaya hanisi (/ lagos, lahos), kayış balığı, kedi balığı, keler balığı (/ keler), kemane balığı, kılıç balığı, kiliz balığı, kırlangıç balığı, kolan balığı (/ mersin balığı), köpek balığı, kum balığı, kurbağa balığı, kurdele balığı (/ flandra balığı, şerit balığı), lodos balığı, marangoz balığı (/ testere balığı), maymun balığı, mercan balığı (/ mercan), mersin balığı (/ kolan balığı), mersin morinası, ördek balığı, pamuk balığı, papaz balığı, pervane balığı (/ ay balığı, kamer balığı), peygamber balığı (/ dülger balığı), pisi balığı (/ pisi¹), saban balığı (/ deniztilkisi), sabun balığı, sandık balığı, somon balığı (/ som, somon), şerit balığı (/ flandra balığı, kurdele balığı), taş levreği (/ gölge balığı, minakop, kötek), tatlısu kayası (/ karabalık, yeşilsazan), tatlısu levreği (/ aklevrek, perki), tavuk balığı (/ mezgit), testere balığı (/ marangoz balığı), tirhos vohozu (sıf.), ton balığı (/ istavrit azmanı, orkinos), topbaş balık (/ kefal), torpil balığı (/ uyuşturan balığı), turna balığı, turşu balığı, uçar balık, uyuşturan balığı (/ torpil balığı), uzun levrek, üzgün balığı, yapışkan balığı, yaygı balığı, yayın balığı, yelken balığı, yılan balığı, zırhlı balık (/ zırhlı yayın), zırhlı yayın (/ zırhlı balık).

Bitişik yazılan söz öbeği yapındakiler: Akbalık (/ akya balığı), akınkayası, akkefal, aklevrek (/ tatlısu levreği, perki), alabalık (/ ala), altıparmak, camgöz, çatalkuyruk, denizgüzeli (/ sariağız), deniziğnesi, denizkedisi (/ denizmaymunu), denizmaymunu (/ denizkedisi), deniztilkisi (/ saban balığı), karabalık (/ tatlısu kayası, yeşilsazan), karagöz, karakeçi², kılıçkuyruk, kızılkanat, kumkayası, sariağız (/ denizgüzeli), sarıbalık, sarıgöz, sarıhani, sarıkanat, tokmakbaş (/ dişli, kaya balığı), yeşilsazan (/ karabalık, tatlısu kayası), yılanığnesi.

Böcek Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapındakiler: Akar, akrep¹, anofel, arı, askarit (/ bağırsak solucanı), bambul, böce (/ böcek, börtü, böcü), böcek (/ böce, böcü), böcü (/ böce, böcek), büğelek (/ büve, dızdız), büve (/ büğelek, dızdız), cırcır (/ ağustos böceği, orak böceği, cırlayık), cırlak (/ cırcır böceği, çırçır), cırlayık (/ ağustos böceği, orak böceği, cırcır), cibin (/ sinek), çırçır (/ cırcır böceği, cırlak), çıyan, dızdız (/ büğelek, büve), divik (/ akkarınca, termit), domuzlan, eğrice (/ siğir sineği), felfelek, filoksera (/ asma biti), güve, haşere, hidrofil (/ su böceği), iskerlet (/ dikenli salyangoz), bit (/ kehle), çeçe, çekirge, kakalak, karınca, kehle (/ bit), kelebek¹, kene (/ sakırğa), kımıl, koşnil (/ kabuklu bit), kumuç, kunda, kurt² (/ kurtçuk, larva, sürfe), kurtçuk (/ kurt², larva, sürfe), larva (/ kurt², kurtçuk, sürfe), maymuncuk, oksiyür (/ sivrikuyruk), örümce (/ örümcek), örümcek (/ örümce), pire, sakırğa (/ kene), salyangoz, sarıca (/ yaban arısı), sinek (/ cibin), sirke (sıf.), solucan, sülük, sürfe (/ kurt², kurtçuk, larva), tarantula, tatarcık (/ yakarca), termit (/ akkarınca, divik), tırtıl (sıf.), tırtır, trişin, üvez, yakarca (/ tatarcık), yusufçuk², yavısı, yavşak (sıfat).

Ayrı yazılan söz öbeği yapındakiler: Afrika çekirgesi, ağaç arısı, ağaç biti, ağaç kurdu, ağılı böcek (/ karafatma), ağ kurdu, ağustos böceği (/ cırcır, cırlayık, orak böceği), altın böcek (/ gül böceği), ana arı (/ arı beyi, ana kraliçe) (sıf.), ana kraliçe (/ ana arı, arı beyi) (sıf.), arı beyi (/ ana arı, ana kraliçe) (sıf.), arı biti, arpa güvesi,

asma biti (/ filoksera), ateş böceği (/ yıldız böceği, yıldız kurdu), atlı karınca (krş. atlıkarınca), at sineği, bağırsak kurdu, bağırsak solucanı (/ askarit), bal arısı, bal kelebeği, bok böceği (/ pislik böceği), buğday biti (/ ekin biti), buğday güvesi, cırcır böceği (/ cırlak, çırçır), cız sineği, çalgıcı böcek, çiçek biti, dikenli salyangoz (/ iskerlet), ekin biti (/ buğday biti), eşek arısı, et sineği (/ kül rengi et sineği), ev sineği, fındık biti, fındık kurdu, fidan biti (/ yaprak biti), gelin böceği (/ hanım böceği, uçuç böceği, uğur böceği), gergedan böceği, geyik böceği, gübre böceği, gül böceği (/ altın böcek), hamam böceği, hanım böceği (/ gelin böceği, uçuç böceği, uğur böceği), haziran böceği, ibrişim kurdu (/ ipek böceği), ipek böceği (/ ibrişim kurdu), ipek böceği kelebeği, kabuklu bit (/ koşnil), kancalı kurt, kaplan böcek, kasık biti (/ kırkayak), kaya örümceği, keseli kurt, kırmızı böceği, kıl kurt, kız böceği, kök kurdu (/ danaburnu), kuduz böceği (/ kunduz böceği), kunduz böceği (/ kuduz böceği), kurt sineği, kuyruklu kelebek, kül rengi et sineği (/ et sineği), kürk böceği, makaslı böcek (/ bağkesen, yereşegi), mayıs böceği, meyve sineği, orak böceği (/ ağustos böceği, cırcır, cırlayık), osurgan böceği, patates böceği, pislik böceği (/ bok böceği), siğir sineği (/ eğrice), sigara böceği, sirke sineği, su böceği (/ hidrofil), su örümceği, su sineği, sümüklü böcek, şeytan örümceği, tahta biti (/ tahtakurusu), tahta kurdu, takla böceği, taş böceği, tavuk biti, tel kurdu, tespih böceği, uçuç böceği (/ gelin böceği, hanım böceği, uğur böceği), uğur böceği (/ gelin böceği, hanım böceği, uçuç böceği), uyuz böceği, uyuz sineği, vızvız böceği, yaban arısı (/ sarıca), yaprak arısı, yaprak biti (/ fidan biti), yaprak böceği (/ yaprak kurdu), yaprak kurdu (/ yaprak böceği), yer örümceği, yer solucanı, yıldız böceği (/ ateş böceği, yıldız kurdu), yıldız kurdu (/ ateş böceği, yıldız böceği), zeytin kurdu, zeytin sineği.

Bitişik yazılan söz öbeği yapısındakiler: Ağaçdelen, ağaçkesen, akkarınca (/ divik, termit), akkelebek, bağkesen (/ makaslı böcek, yereşegi), baldırsokan, beyazsinek, boynueğri, boynuzluteke, dalkıran, dalkurutan, danaburnu (/ kök kurdu), denizpalamudu, denizpelidi, karadul, karafatma (/ ağılı böcek), karasinek, karıncasever, kırkayak (/ kasık biti), kızılkurt, kulağakaçan, kurukafa, peygamberdevesi, sivrikuyruk (/ oksiyür), sivrisinek, şeytaniğnesi, tahtakurusu (/ tahta biti), tepegöz, üzümgüneşi, yereşegi (/ bağkesen, makaslı böcek), yeşilçekirge.

Deniz Hayvanı Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapısındakiler: Ahtapot, böcek, cikcik, çağanoz, istakoz, istiridye, karides, karavide (/ kerevit, tatlısu istakozu), kerevit (/ karavide, tatlısu istakozu), langust, medüz (/ denizanası), midye, pavurya, pines, seretan² (/ yengeç¹), sübye (/ mürekkep balığı), süline (/ denizçakısı), sünger, teke², yengeç¹ (/ seretan²).

Ayrı yazılan söz öbeği yapısındakiler: Akıntı çağanozu (sıf.), Çingene pavuryası, deniz yılanı, mürekkep balığı (/ sübye), su biti (/ su piresi), su piresi (/ su biti), tatlısu istakozu (/ kerevit, karavide).

Bitişik yazılan söz öbeği yapısındakiler: Beşparmak (/ beşpençe), beşpençe (/ beşparmak), çalpara, denizanası (/ medüz), denizati, denizçakısı (/ süline), denizgülü, denizhıyarı, denizkestanesi, denizkozalağı, denizkulağı, denizörümceği, denizşakayığı, deniztarağı, deniztavşanı, denizyıldızı, koyunyünü, taşemen.

Deniz Memelisi Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapısındakiler: Balina, falyanos (/ ispermeçet balinası, kadirga balığı, kaşalot), fok (/ ayı balığı), kaşalot (/ ispermeçet balinası, kadirga balığı, falyanos), mors, narval (/ nar balinası), yunus.

Ayrı yazılan söz öbeği yapısındakiler: Ayı balığı (/ fok), domuz balığı, nar balinası (/ narval), ispermeçet balinası (/ kadirga balığı, kaşalot, falyanos), kadirga balığı (/ kaşalot, falyanos, ispermeçet balinası), öküz balığı.

Bitişik yazılan söz öbeği yapısındakiler: Denizaslanı, denizaygırı, denizayısı, denizgergedanı, denizineği.

Deve vb. Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapısındakiler: Alpaka, beserek (sıf.), buğra (/ buğur), buğur (/ buğra), daylak (sıf.), deve, dorum (sıf.), kerteles, köşek (sıf.), lama, potuk (sıf.), taylak, teke³ (sıf.), torum (sıf.), tülü (sıfat).

Ayrı yazılan söz öbeği yapısındakiler: Hacı devesi.

Bitişik yazılan söz öbeği yapısındakiler: -

Domuz Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapısındakiler: Domuz (/ hınzır), göcen (sıf.), hınzır (/ domuz), mozak (sıfat).

Ayrı yazılan söz öbeği yapısındakiler: Afrika domuzu, Hint domuzu, yaban domuzu, yer domuzu.

Bitişik yazılan söz öbeği yapısındakiler: -

Fil vb. Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapısındakiler: Fil, gergedan, mamut.

Ayrı yazılan söz öbeği yapısındakiler: Hint gergedanı.

Bitişik yazılan söz öbeği yapısındakiler: -

Keçi vb. Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapısındakiler: Ahu (/ ceylan, gazal, karaca), antilop, ceylan (/ ahu, gazal, karaca), çebiç (sıf.), elik (/ dağ keçisi, yağmurca), erkek (sıf.), gazal (/ ahu, ceylan, karaca), geyik, karaca (/ ahu, ceylan, gazal), keçi, kösemem (sıf.), oğlak¹ (sıf.), sığın (/ alageyik), teke¹ (sıf.), yağmurca (/ elik, dağ keçisi), zürafa.

Ayrı yazılan söz öbeği yapısındakiler: Ankara keçisi (/ tiftik keçisi), dağ keçisi (/ elik, yağmurca), Kanada geyiği, kıl keçisi (/ karakeçi²), Maltız keçisi, Ren geyiği, tiftik keçisi (/ Ankara keçisi), yaban keçisi.

Bitişik yazılan söz öbeği yapısındakiler: Karakeçi¹ (/ kıl keçisi), kızılgeyik, alageyik (/ sığın).

Kedi vb. Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapısındakiler: Aslan¹ (/ arslan), çita, enik (sıf.), göcen (sıf.), kaplan, kaslan (/ liger), kedi (/ pisi², pisik, pisipisi), kırnay (sıf.), leopar (/ panter, pars, pelenk), liger (/ kaslan), panter (/ leopar, pars, pelenk),

pars (/ leopar, panter, pelenk), pelenk (/ leopar, pars, panter), pisi² (çocuk dilinde) (/ kedi, pisik, pisipisi), pisik (/ kedi, pisi², pisipisi), puma (/ dağ aslanı), sarman (sıf.), tekir (sıf.), vaşak.

Ayrı yazılan söz öbeği yapısındakiler: Ankara kedisi, bozkır kedisi, dağ aslanı (/ puma), mart kedisi (sıf.), Van kedisi, yaban kedisi.

Bitişik yazılan söz öbeği yapısındakiler: Karakulak, pisipisi (çocuk dilinde) (/ kedi, pisi, pisik).

Kemirgen Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapısındakiler: Çekelez (/ sincap, değin), çinçilya, değin (/ çekelez, sincap), fare, geleni (/ tarla faresi, tarla sıçanı), göcen (sıf.), kastor (/ kunduz), keme, kirpi, köstebek (/ kör sıçan, yer sıçanı), kunduz (/ kastor), rate, sıçan, sincap (/ çekelez, değin), tavşan.

Ayrı yazılan söz öbeği yapısındakiler: Ada tavşanı (/ yaban tavşanı), angora tavşanı (/ Ankara tavşanı), Amerika tavşanı, Ankara tavşanı (/ angora tavşanı), Arap tavşanı, çatı faresi, dağ sıçanı, fındık faresi (/ fındık sıçanı), fındık sıçanı (/ fındık faresi), fil faresi, funda sıçanı, kör fare, kör köstebek, kör sıçan (/ köstebek, yer sıçanı), lağım faresi, oklu kirpi, orman sıçanı, tarla faresi (/ geleni, tarla sıçanı), tarla sıçanı (/ geleni, tarla faresi), tepeli köstebek, toprak sıçanı, yaban tavşanı (/ ada tavşanı), yer sıçanı (/ köstebek, kör sıçan).

Bitişik yazılan söz öbeği yapısındakiler: Aktavşan, cirboğa, kumkazan.

Keseli Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapısındakiler: Kanguru, koala, vombat.

Ayrı yazılan söz öbeği yapısındakiler: -

Bitişik yazılan söz öbeği yapısındakiler: -

Kokarca Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapısındakiler: Kokarca.

Ayrı yazılan söz öbeği yapısındakiler: -

Bitişik yazılan söz öbeği yapısındakiler: -

Koyun Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapısındakiler: Argali (/ muflon, yaban koyunu), dağlıç, imroz, karaman, kıvırcık (/ kıvırcık koyun), koç (sıf.), koyun, kösemen (sıf.), kuzu (sıf.), marya (sıf.), merinos (/ merinos koyunu), muflon (/ argali, yaban koyunu), öveç (sıf.), yaban koyunu (/ argali, muflon).

Ayrı yazılan söz öbeği yapındakiler: Asya koyunu (/ bozkır koyunu), bozkır koyunu (/ Asya koyunu), kınalı kuzu (sıf.), kıvırcık koyun (/ kıvırcık), merinos koyunu (/ merinos), süt kuzusu (sıf.), yaban koyunu (/ argali, muflon).

Bitişik yazılan söz öbeği yapındakiler: Akkaraman, kamçıkuyruk, karayaka, karakul (/ karagül), karagül (/ karakul), karakaş.

Köpek vb. Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapındakiler: Andık (/ sırtlan, yeledi kurt), buldok, çakal, çomar (/ çoban köpeği, karabaş), enik (sıf.), göbelez (sıf.), göcen (sıf.), havhav (çocuk dilinde), it, kopoy, köpek, kurt¹, samsun (sıf.), seter, sırtlan (/ andık, yeledi kurt), tazi, tilki, zağar.

Ayrı yazılan söz öbeği yapındakiler: Av köpeği (sıf.), çoban köpeği (/ çomar, karabaş), Kangal köpeği, kurt köpeği, yeledi kurt (/ andık, sırtlan).

Bitişik yazılan söz öbeği yapındakiler: Bozkurt (mitolojik bir kurt), karabaş (/ çoban köpeği, çomar), kuçukuçu (çocuk dilinde).

Kuyruksüren Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapındakiler: -

Ayrı yazılan söz öbeği yapındakiler: Firavun faresi.

Bitişik yazılan söz öbeği yapındakiler: Kuyruksüren.

Kuş Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapındakiler: Agami (/ borazan kuşu), albatros, angut, Anka (/ Simurg, Zümrüdüanka) (mitolojik bir kuş), apteriks (/ kivi), atmaca (/ akkuş), badi (/ badik, ördek), badik (/ badi, ördek), bağırtlak (/ bozkır tavuğu), baklan, balaban (/ balaban kuşu), balıkçıl, balıkçın (/ deniz kırlangıcı), baştankara, bekas (/ çulluk), bıldırcın, böcekçil (sıf.), buğdaycıl, bulada (sıf.), bülbül, civciv (/ cücük) (sıf.), cücük (/ civciv) (sıf.), çakır (/ çakırdoğan, tuğrul), çamurcun, çaylak, çil (/ dağ tavuğu), çoğurcuk (/ çekirge kuşu, siğircik), çulluk (/ bekas), doğan, dudu (/ papağan), eabil (/ dağ kırlangıcı), emircik (/ iskele kuşu, yalıçapkını), esperi, fanta (/ dağ isketesi), ferik (sıf.), flamingo (/ Flaman kuşu), flurcun (/ kocabaş¹), güvercin, hindi (/ keloğlan, mısırtavuğu), horoz (sıf.), hüthüt (/ çavuş kuşu, ibibik), ibibik (/ çavuş kuşu, hüthüt), ibis (/ Mısır turnası), iskete, ispenç, ispinoz, kalinis (/ su tavuğu), kanarya, karga, karkara, kartal, kaz, keklik, kerkenez, kerkes (/ akbaba), kırlangıç, kivi (/ apteriks), kolibri, kondor (/ tepeli akbaba), koşin, kuğu, kukumav (/ kukumav kuşu), kumru, kutan (/ saka, saka kuşu), kuzgun (/ karagarga), laçın, legorn, leylek, martı, meke, minorka, moymul, okar (/ telli balıkçıl), ördek (/ badi, badik), ötleğen (/ bayır kuşu, çayır bülbülü), papağan (/ dudu), palaz (sıf.), pelikan (/ kaşıkçı kuşu), penguen, puhu, saka (/ kutan, saka kuşu), saksagan (/ alacakarga), serçe, siğircik (/ çoğurcuk, çekirge kuşu), sinekçil (/ sinekyutan), soyka, suna (sıf.), sungur, sülün, şahin, tahtalı (/ tahtalı güvercin), taklacı (/ taklacı güvercin), tavşancıl (sıf.), tavuk (sıf.), tavus (/ tavus kuşu), tepeli (sıf.), toygur (/ çayır kuşu, tarla

kuşu, turgay), tuğrul (/ çakır, çakırdoğan), turaç, turgay (/ çayır kuşu, tarla kuşu, toygar), turna, üveyik, yılançıl, yusuşçuk¹, zağanos.

Ayrı yazılan söz öbeği yapısındakiler: Ağaç serçesi (/ dağ serçesi), alaca balıkçıl, alıcı kuş (/ avcı kuş) (sıf.), altın yağmurcun (/ yağmur kuşu), ardıc kuşu, arı kuşu, arpacı kumrusu, avcı kuş (/ alıcı kuş) (sıf.), avcı kuşu (sıf.), av kuşu (sıf.), Avustralya karatavuşu, baba hindi (sıf.), balaban kuşu (/ balaban), balık kartalı (/ deniz tavşancılı), bataklık baykuşu (/ ishak kuşu, hak kuşu), bataklık çulluğu (/ su çulluğu), bataklık kırlangıcı, bayır kuşu (/ çalı bülbülü, ötleğen), bataklık ardıcı, Beç tavuşu, boğmaklı kuş, borazan kuşu (/ agami), bozkır tavuşu (/ bağirtlak), cennet kuşu, çakıl kuşu, çalı bülbülü (/ bayır kuşu, ötleğen), çalı horozu, çalı kuşu, çavuş kuşu (/ ibibik, hüthüt), çayır kuşu (/ tarla kuşu, toygar, turgay), çayır tavuşu, çekirge kuşu (/ çoğurcuk, sığırıcık), çekirge ötleğeni, çöl tavuşu, çulha kuşu, dağ isketesi (/ fanta), dağ ispinozu, dağ kırlangıcı (/ eabil), dağ serçesi (/ ağaç serçesi), dağ tavuşu (/ çil), dalgıç kuşu, delice doğan, deniz çulluğu, deniz kazı (/ akbaş), deniz kırlangıcı (/ balıkçın), deniz ördeği (/ fırtına kuşu), deniz tavşancılı (/ balık kartalı), deve kuşu, ekin kargası, et tavuşu (sıf.), fırtına kuşu (/ deniz ördeği), Flaman kuşu (/ flamingo), funda tavuşu, gelin kuşu, Gerze tavuşu, guguk kuşu, gümüş yağmurcun, hak kuşu (/ bataklık baykuşu, ishak kuşu), Hint tavuşu, incir kuşu, ishak kuşu (/ bataklık baykuşu, hak kuşu), iskele kuşu (/ emircik, yalıçapkını), Kafkas tavuşu, kaya horozu, kar baykuşu, kardinal kuşu, kar ispinozu, kar kuşu, kaşıkçı kuşu (/ pelikan), kaya güvercini, kayıkçı kuşu (/ pelikan), kervan çulluğu, kestane kargası (/ alakarga), keten kuşu, kılıç gagalı, kınalı keklik, kız kuşu, kukumav kuşu (/ kukumav), küçük karga, küçük kumru, küçük martı, küçük sakarca, leşçil akbaba, leş kargası, makaralı kuş (sıf.), Mısır turnası (/ ibis), muhabbet kuşu, murabut kuşu, orman tavuşu, örümcek kuşu, Pekin ördeği, saka kuşu (/ kutan, saka), sakar meke (/ yaban kazı), saz tavuşu, sıvacı kuşu, sinek kuşu, su çulluğu (/ bataklık çulluğu), Sudan tavuşu, su tavuşu (/ kalinis), sümsük, şakrak kuşu, tahtalı güvercin (/ tahtalı), taklacı güvercin (/ taklacı), tarla kuşu (/ çayır kuşu, toygar, turgay), tavus kuşu (/ tavus), telli balıkçıl (/ okar), telli turna, tepeli akbaba (/ kondor), tepeli bülbül, tepeli dalgıç (/ elmabaş), tepeli deve kuşu, tepeli horoz (sıf.), tepeli patka, tepeli tarla kuşu (/ tepeli toygar), tepeli tavuk, tepeli toygar (/ tepeli tarla kuşu), tropik kuşu, turna katarı (sıf.), yaban kazı (/ sakar meke), yaban ördeği, yağmur kuşu (/ altın yağmurcun), yırtıcı kuş (sıf.), yont kuşu (/ kuyruksallayan).

Bitişik yazılan söz öbeği yapısındakiler: Ağaçkakan, akbaba (/ kerkes), akbalıkçıl, akbaş (/ deniz kazı), akdoğan (/ aksungur), akkuş (/ atmaca), aksungur (/ akdoğan), alacabalıkçıl, alacakarga (/ saksığan), alakarga (/ kestane kargası), bağırkara, baştankara, baykuş, baysungur, bozbakkal, bozdoğan, bozördek, çakırdoğan (/ çakır, tuğrul), çakırkanat, çeltikkargası (/ karaleylek), çobanaldatan (/ keçisağan), dikkuşruk, elmabaş (/ tepeli dalgıç), gökdoğan, gökgüvercin, gökkuzgun, karabakal, karabatak, karakarga (/ kuzgun), karakuş, karaleylek (/ çeltikkargası), karatavuk, karıncakuşu (/ karıncayıyen), karıncayıyen (/ karıncakuşu), keçisağan (/ çobanaldatan), kelaynak, keloğlan (/ hindi, mısırtavuşu), kepçeburun, kılkuşruk, kızılkuşruk, kocabaş¹ (/ flurcun), kurtkıyan, kuyrukkakan, kuyruksallayan (/ yont kuşu), mısırtavuşu (/ hindi, keloğlan), öküzburnu,

sardoğan, Simurg (/ Anka, Zümrüdüanka), sinekkapan, sinekyutan (/ sinekçil), şahbaz, uşakkapan, uzunkuyruk, vakvak (çocuk dilinde), yalıçapkını (/ emircik, iskele kuşu), yelkovan, yeşilbaş, Zümrüdüanka (/ Anka, Simurg).

Primat Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapılarındakiler: Langur, maymun, maymuncuk (sıf.), orangutan, şebek, şempanze.

Ayrı yazılan söz öbeği yapılarındakiler: -

Bitişik yazılan söz öbeği yapılarındakiler: -

Rakun Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapılarındakiler: Rakun.

Ayrı yazılan söz öbeği yapılarındakiler: -

Bitişik yazılan söz öbeği yapılarındakiler: -

Sansar Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapılarındakiler: Gelincik¹, lutr (/ su samuru), mink (/ vizon), porsuk, samur, sansar, vizon (/ mink), zerdeva (/ ağaç sansarı).

Ayrı yazılan söz öbeği yapılarındakiler: Ağaç sansarı (/ zerdeva), kaya sansarı, su samuru (/ lutr).

Bitişik yazılan söz öbeği yapılarındakiler: Alacasansar.

Sığır Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapılarındakiler: Boğa¹, boğasak (sıf.), buzağı (sıf.), camız (/ dombay, kömüş, manda, su sığırı), çıvgar (sıf.), dombay (/ camız, kömüş, manda, su sığırı), düve (sıf.), inek (sıf.), kömüş (/ camız, dombay, manda, su sığırı), malak (sıf.), manda (/ camız, dombay, kömüş, su sığırı), öküz (sıf.), sığır, tosun (sıf.), yak (/ Tibet öküzü, Tibet sığırı).

Ayrı yazılan söz öbeği yapılarındakiler: Et sığırı (sıf.), Macar ineği, su sığırı (/ camız, dombay, kömüş, manda), süt danası (sıf.), Tibet öküzü (/ Tibet sığırı, yak), Tibet sığırı (/ Tibet öküzü, yak).

Bitişik yazılan söz öbeği yapılarındakiler: Karasığır, sarıkız.

Su Aygırı Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapılarındakiler: Hipopotam (/ atbalığı, su aygırı).

Ayrı yazılan söz öbeği yapılarındakiler: Su aygırı (/ atbalığı, hipopotam).

Bitişik yazılan söz öbeği yapılarındakiler: Atbalığı (/ hipopotam, su aygırı).

Sürüngen Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapındakiler: Anakonda, boa (/ boa yılanı), bukalemun (/ kaya keleri), dinozor, dragon (/ ejderha) (mitolojik bir sürüngen), ejderha (/ dragon) (mitolojik bir sürüngen), engerek, haje, iguana (/ Hint kertenkelesi), kaplumbağa (/ tosbağa), kertenkele (/ elöpen), kobra (/ gözlüklü yılan, Hint kobrası), salamandra (/ semender), semender (/ salamandra), skink, timsah, tosbağa (/ kaplumbağa), yılan (/ yerdegezen).

Ayrı yazılan söz öbeği yapındakiler: Ağaç yılanı, boa yılanı (/ boa), çingiraklı yılan, deniz kaplumbağası, gözlüklü yılan (/ kobra, Hint kobrası), Hint kertenkelesi (/ iguana), Hint kobrası (/ kobra), katır yılanı, kaya keleri (/ bukalemun), kör yılan, kum engereği, mercan yılanı, ok yılanı, sağır yılan, su yılanı.

Bitişik yazılan söz öbeği yapındakiler: Babaköş, bozyürük, elöpen (/ kertenkele), karayılan, şahmeran (mitolojik bir sürüngen), yalngöz, yerdegezen (/ yılan).

Tapir Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapındakiler: Tapir.

Ayrı yazılan söz öbeği yapındakiler: -

Bitişik yazılan söz öbeği yapındakiler: -

Tek Hücreli Canlı Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapındakiler: Amip, öglana.

Ayrı yazılan söz öbeği yapındakiler: -

Bitişik yazılan söz öbeği yapındakiler: -

Yarasa Adları (ve / veya Sıfatları)

Tek sözcük yapındakiler: Yarasa.

Ayrı yazılan söz öbeği yapındakiler: Şeytan kuşu.

Bitişik yazılan söz öbeği yapındakiler: -

Hayvanlara Yönelik Genelleme İçeren Adlar (ve / veya Sıfatlar)

Tek sözcüklük genelleme adları: Balık¹ (balık türü herhangi bir hayvan), böcek (böcek türü herhangi bir hayvan), çelek (boynuzlu hayvanlar için sıf.), davar (koyun, keçi vb. için genelleme adı), gücük (kuyruklu hayvanlar için sıf.), kaytaban (deve sürüsü), kölük (iş ve yük hayvanı), kuş (kuş türü herhangi bir hayvan), kükre (hayvanlar için genel sıf.), nahır (sığır sürüsü), öğrek (at sürüsü), şelek (boynuzlu hayvanlar için sıf.), ylık (at ve eşek sürüsü).

Ayrı yazılan söz öbeği yapındaki genelleme adları: Börtü böcek (çeşitli böcekler), it elli (hayvanlar için genel sıf.), kurt kuş (bütün hayvanlar, hayvanlar alemi), olta balığı (balık için bir genelleme adı), yılan çıyan (sürüngenler için genelleme adı).

Bitişik yazılan söz öbeği yapısındaki genelleme adları: Büyükbaş (/ kocabaş²) (sığır, manda vb. için genelleme adı), kocabaş² (/ büyükbaş) (sığır, manda vb. için genelleme adı), küçükbaş (koyun, keçi vb. için genelleme adı).

Türkçe Sözlük'e göre hayvan adlarının 491'i tek sözcükten oluşan sözlükbirimlerken, 435'i bitişik, 177'si ayrı yazılmış olmak üzere 612'si söz öbeğinden oluşan sözlükbirimlerdir.

Buna göre Türkçede, 21 genelleme adı (ve / veya sıfatı) hariç olmak üzere temel türleri veya sınıfları bağlamında hayvanların adlandırılma (veya / nitelenme) sıklıkları şöyledir:

kuş: 289 adet,	amfibi: 10 adet,
balık vb.: 219 adet,	domuz: 8 adet,
böcek vb.: 198 adet,	asalak: 8 adet,
deniz hayvanı: 45 adet,	primat: 6 adet,
kemirgen: 41 adet,	ayı: 4 adet,
sürüngen: 40 adet,	fil vb.: 4 adet,
at vb.: 39 adet,	keseli: 3 adet,
keçi vb.: 27 adet,	su aygırı: 3 adet,
kedi vb.: 27 adet,	kuyruksüren: 2 adet,
koyun vb.: 27 adet,	tek hücreli canlı: 2 adet,
köpek vb.: 27 adet,	yarasa: 2 adet,
sığır vb.: 23 adet,	kokarca: 1 adet,
deniz memelisi 18 adet,	rakun: 1 adet,
deve vb.: 16 adet,	tapir: 1 adet.
sansar vb.: 12 adet,	

Bu hayvanlar, yüzer hayvanlar (suda yaşayanlar: balıklar, deniz hayvanları ve deniz memelileri), gezer hayvanlar (karada yaşayanlar: kemirgenler, sürüngenler, at vb., keçi vb., kedi vb., koyun vb., köpek vb., sığır vb., deve vb., sansar vb., domuz, asalak, primat, ayı, fil vb., keseliler, su aygırı, kuyruksüren, tek hücreli canlılar, kokarca, rakun, tapir), uçar hayvanlar (havada yaşayanlar: kuşlar), hem gezer hem uçar hayvanlar (karada ve havada yaşayanlar: böcekler, yarasa) ve hem yüzer hem gezer hayvanlar (suda ve karada yaşayanlar: amfibiler) olmak bakımından değerlendirildiğinde ise şu görünüm ortaya çıkmaktadır: Yüzer hayvanlar 282 adet, gezer hayvanlar 322 adet, uçar hayvanlar 289 adet, hem gezer hem uçar hayvanlar 200 adet, hem yüzer hem gezer hayvanlar 10 adet.

Görünen o ki ata yurtları olan Güney Sibiryaya ve Orta Asya'dan ayrılarak en az 1000 yıl önce Anadolu topraklarını kendilerine yeni yurt olarak edinen Türklerin "Türkiye Türkleri" adı verilen bu batı Oğuz kolu, görece yeni yurtlarının üç yanı denizlerle çevrili oluşunu henüz bilişsel olarak içselleştirmemişlerdir. Çünkü veriye göre suda ve hem karada hem suda yaşayan hayvanların sayısı 292 iken; karada, havada ve hem karada hem havada yaşayan hayvanların sayısı 811'dir. Oran olarak değerlendirildiğinde ise, Türkiye Türklerinin genel olarak

zihinlerindeki hayvanların yalnızca ortalama %26'sı su hayvanları iken, ortalama %74'ü hava ve kara hayvanlarıdır.

Sözvarlığı Bakımından İnceleme

Cırcır, vızvız, havhav, pisipisi gibi yansıma bir sözcüğün tekrarından oluşan sözcükler; *kaplumbağa, kurbağa, tospağa, kertenkele* gibi tahminen birleşik yapıda olan ancak köken bilgileri konusunda söz söylenmesi güç görünen sözcükler ve *abdest, peygamber, simurg, şahmeran* gibi esasında Farsça söz öbeği durumunda olan ancak değişkenlerinin bu gün eskimiş olduğu sözcükler tek bir veri olarak ele alındığında, ayrıca *uyuşturan, kıyan, çarpan, sever* gibi sıfat-fiiller türemiş isim (/ sıfat) gibi değerlendirildiğinde, *Türkçe Sözlük'te*, hayvanlar adlandırılırken (ve / veya nitelenirken) kullanılan sözler ve bunların sıklık ve %'lik değerleriyle ilgili şu görünüm ortaya çıkmaktadır:

balık	88	5,08	geyik	6	0,35	ay	3	0,17
kuş	58	3,35	karınca	6	0,35	aygır	3	0,17
böcek	42	2,42	kelebek	6	0,35	ayı	3	0,17
deniz	34	1,96	ördek	6	0,35	balina	3	0,17
kara ¹ (renk)	25	1,44	yer	6	0,35	burun	3	0,17
tavuk	21	1,21	baba	5	0,29	bülbül	3	0,17
sinek	19	1,10	balıkçıl	5	0,29	çakır	3	0,17
kurt ²	16	0,93	çekirge	5	0,29	çalı	3	0,17
ak	15	0,87	çulluk	5	0,29	gül	3	0,17
bit	15	0,87	eşek	5	0,29	güve	3	0,17
su	15	0,87	göz	5	0,29	hani	3	0,17
yılan	15	0,87	güvercin	5	0,29	iğne	3	0,17
baş	12	0,69	Hint	5	0,29	inek	3	0,17
kuyruk	11	0,64	kır	5	0,29	ispinoz	3	0,17
tepeli	11	0,64	kırlangıç	5	0,29	kalkan	3	0,17
ağaç	10	0,58	küçük	5	0,29	kanat	3	0,17
arı	10	0,58	levrek	5	0,29	kar	3	0,17
at	10	0,58	turna	5	0,29	kaz	3	0,17
dağ	10	0,58	yaprak	5	0,29	kestane	3	0,17
kaya	10	0,58	alaca	4	0,23	kıl	3	0,17
keçi	10	0,58	aslan / arslan	4	0,23	kılıç	3	0,17
yaban	10	0,58	bataklık	4	0,23	koca	3	0,17
karga	9	0,52	bay	4	0,23	köstebek	3	0,17
sıçan	9	0,52	et	4	0,23	kumru	3	0,17
tavşan	9	0,52	findık	4	0,23	kuzu	3	0,17
ala	8	0,46	gergedan	4	0,23	maymun	3	0,17
boz	8	0,46	gök	4	0,23	mercan	3	0,17
fare	8	0,46	horoz	4	0,23	pişi	3	0,17
kedi	8	0,46	kızıl	4	0,23	palamut	3	0,17
koyun	8	0,46	kör	4	0,23	sazan	3	0,17
sığır	8	0,46	kulak	4	0,23	serçe	3	0,17
doğan	7	0,40	kum	4	0,23	sivri	3	0,17
köpek	7	0,40	öküz	4	0,23	solucan	3	0,17
kurbağa	7	0,40	sansar	4	0,23	sungur	3	0,17
kurt ¹	7	0,40	tarla	4	0,23	şerit	3	0,17
örümcek	7	0,40	teke	4	0,23	şeytan	3	0,17
sarı	7	0,40	yeşil	4	0,23	tahta	3	0,17
deve	6	0,35	ana	3	0,17	taş	3	0,17
domuz	6	0,35	Ankara	3	0,17	tatlı	3	0,17

yıldız	3	0,17	kuyruklu	2	0,12	amber	1	0,06
ada	2	0,12	kuzgun	2	0,12	Amerika	1	0,06
Afrika	2	0,12	leylek	2	0,12	amip	1	0,06
altın	2	0,12	marsıvan	2	0,12	anakonda	1	0,06
ardıç	2	0,12	martı	2	0,12	andık	1	0,06
ateş	2	0,12	maymuncuk	2	0,12	angora	1	0,06
av	2	0,12	meke	2	0,12	angut	1	0,06
avcı	2	0,12	merinos	2	0,12	anka	1	0,06
bağa	2	0,12	mersin	2	0,12	anofel	1	0,06
bağırsak	2	0,12	Mısır	2	0,12	antenli	1	0,06
bal	2	0,12	morina	2	0,12	antilop	1	0,06
balaban	2	0,12	oğlan	2	0,12	apteriks	1	0,06
beş	2	0,12	orman	2	0,12	Arap	1	0,06
beygir	2	0,12	ötleğen	2	0,12	argali	1	0,06
boa	2	0,12	parmak	2	0,12	arpa	1	0,06
boğa	2	0,12	pavurya	2	0,12	arpacı	1	0,06
buğday	2	0,12	peygamber	2	0,12	asalak	1	0,06
cennet	2	0,12	pire	2	0,12	askarit	1	0,06
cırcır	2	0,12	saka	2	0,12	asma	1	0,06
çağanoz	2	0,12	salyangoz	2	0,12	Asya	1	0,06
çayır	2	0,12	samur	2	0,12	aterina	1	0,06
çingene	2	0,12	sirke	2	0,12	atlı	1	0,06
çivgar	2	0,12	somon	2	0,12	atmaca	1	0,06
çoban	2	0,12	süt	2	0,12	Avustralya	1	0,06
çupra	2	0,12	tahtalı	2	0,12	ayak	1	0,06
dal	2	0,12	taklacı	2	0,12	aynak	1	0,06
dalgıç	2	0,12	tavşancıl	2	0,12	aynalı	1	0,06
dana	2	0,12	tavus	2	0,12	azman	1	0,06
dikenli	2	0,12	tekir	2	0,12	bacak	1	0,06
doru	2	0,12	telli	2	0,12	badi	1	0,06
ekin	2	0,12	tenya	2	0,12	badik	1	0,06
engerek	2	0,12	Tibet	2	0,12	bağ	1	0,06
fil	2	0,12	tilki	2	0,12	bağırtlak	1	0,06
funda	2	0,12	tirhos	2	0,12	bağır	1	0,06
gelin	2	0,12	toygar	2	0,12	bakal	1	0,06
gümüş	2	0,12	uyuz	2	0,12	bakkal	1	0,06
hindi	2	0,12	uzun	2	0,12	baklan	1	0,06
ipek	2	0,12	yağmurcun	2	0,12	baldır	1	0,06
iskete	2	0,12	yayın	2	0,12	balıkçın	1	0,06
istakoz	2	0,12	yusufçuk	2	0,12	balon	1	0,06
istavrit	2	0,12	zeytin	2	0,12	bambul	1	0,06
kakan	2	0,12	zırhlı	2	0,12	banko	1	0,06
kapan	2	0,12	abdest	1	0,06	barbun	1	0,06
kaplan	2	0,12	acı	1	0,06	barbunya	1	0,06
kaplumbağa	2	0,12	agami	1	0,06	bardo	1	0,06
kara ² (yer)	2	0,12	ağ	1	0,06	barlam	1	0,06
Karaman	2	0,12	ağılı	1	0,06	barsam	1	0,06
kartal	2	0,12	ağız	1	0,06	batak	1	0,06
katır	2	0,12	ağustos	1	0,06	bayır	1	0,06
kefal	2	0,12	ahtapot	1	0,06	beç	1	0,06
keklik	2	0,12	ahu	1	0,06	bekas	1	0,06
kel	2	0,12	akar	1	0,06	benekli	1	0,06
kertenkele	2	0,12	akın	1	0,06	berber	1	0,06
kesen	2	0,12	akıntı	1	0,06	beserek	1	0,06
kınalı	2	0,12	akrep	1	0,06	bey	1	0,06
kirpi	2	0,12	akya	1	0,06	beyaz	1	0,06
kıvırcık	2	0,12	albatros	1	0,06	bıldırcın	1	0,06
kobra	2	0,12	aldatan	1	0,06	binek	1	0,06
kukumav	2	0,12	alıcı	1	0,06	biyıklı	1	0,06
kunduz	2	0,12	alpaka	1	0,06	boğasak	1	0,06
kuru	2	0,12	altı	1	0,06	boğmaklı	1	0,06

bok	1	0,06	çita	1	0,06	ferik	1	0,06
borazan	1	0,06	çitari	1	0,06	fidan	1	0,06
boynuzlu	1	0,06	çivisiz	1	0,06	filoksera	1	0,06
boyun	1	0,06	çıyan	1	0,06	firavun	1	0,06
bozan	1	0,06	çoğurcuk	1	0,06	firtına	1	0,06
böce	1	0,06	çomar	1	0,06	flaman	1	0,06
böcekçil	1	0,06	çopra	1	0,06	flamingo	1	0,06
böcü	1	0,06	çopurina	1	0,06	flandra	1	0,06
börtü	1	0,06	çotira	1	0,06	flurcun	1	0,06
buğdaycıl	1	0,06	çöl	1	0,06	fok	1	0,06
buğra	1	0,06	çuka	1	0,06	fulya	1	0,06
buğur	1	0,06	çulha	1	0,06	gagalı	1	0,06
bukalemun	1	0,06	çurçur	1	0,06	gazal	1	0,06
bulada	1	0,06	dağlıç	1	0,06	geleni	1	0,06
buldok	1	0,06	davar	1	0,06	gelincik ¹	1	0,06
burak	1	0,06	daylak	1	0,06	gelincik ²	1	0,06
buzağı	1	0,06	değın	1	0,06	Gerze	1	0,06
büğelek	1	0,06	delen	1	0,06	gezen	1	0,06
büve	1	0,06	delice	1	0,06	göbelez	1	0,06
büyük	1	0,06	demir	1	0,06	göcen	1	0,06
cam	1	0,06	dik	1	0,06	göl	1	0,06
camız	1	0,06	dikence	1	0,06	gölge	1	0,06
ceylan	1	0,06	dil	1	0,06	gördek	1	0,06
cibin	1	0,06	dinozor	1	0,06	gözlüklü	1	0,06
cikcik	1	0,06	diplarya	1	0,06	guguk	1	0,06
cırlak	1	0,06	dişli	1	0,06	gübre	1	0,06
cırlayık	1	0,06	divik	1	0,06	gücük	1	0,06
civciv	1	0,06	dızdız	1	0,06	gün	1	0,06
cız	1	0,06	dolap	1	0,06	güneş	1	0,06
cücük	1	0,06	dombay	1	0,06	güzel	1	0,06
çaça	1	0,06	domuzlan	1	0,06	hacı	1	0,06
çakal	1	0,06	dorum	1	0,06	haje	1	0,06
çakı	1	0,06	döş	1	0,06	Hak	1	0,06
çakıl	1	0,06	dragon	1	0,06	hamam	1	0,06
çalgıcı	1	0,06	dudu	1	0,06	hamsi	1	0,06
çalpara	1	0,06	dul	1	0,06	hanım	1	0,06
çamuka	1	0,06	düldül	1	0,06	harharyas	1	0,06
çamurcuk	1	0,06	dülger	1	0,06	haşere	1	0,06
çamurcun	1	0,06	düve	1	0,06	havhav	1	0,06
çapkın	1	0,06	ebabil	1	0,06	haziran	1	0,06
çarpan	1	0,06	eğrez	1	0,06	hergele	1	0,06
çatal	1	0,06	eğri	1	0,06	hidrofil	1	0,06
çatı	1	0,06	eğrice	1	0,06	hınzır	1	0,06
çavuş	1	0,06	ejderha	1	0,06	hipopotam	1	0,06
çaylak	1	0,06	el	1	0,06	hıyar	1	0,06
çebiç	1	0,06	elik	1	0,06	horozbina	1	0,06
çeçe	1	0,06	elma	1	0,06	hüthüt	1	0,06
çekelez	1	0,06	emen	1	0,06	ibibik	1	0,06
çelek	1	0,06	emircik	1	0,06	ibis	1	0,06
çeltik	1	0,06	engel	1	0,06	ibrişim	1	0,06
çiçek	1	0,06	enik	1	0,06	iguana	1	0,06
çığa	1	0,06	erkeç	1	0,06	imroz	1	0,06
çil	1	0,06	espero	1	0,06	inci	1	0,06
çınakop	1	0,06	eşkin	1	0,06	incir	1	0,06
çinçilya	1	0,06	ev	1	0,06	iri	1	0,06
çinekop	1	0,06	falyanos	1	0,06	ishak	1	0,06
çingıraklı	1	0,06	fangri	1	0,06	ıskarmoz	1	0,06
çıplak	1	0,06	fanta	1	0,06	iskele	1	0,06
çipura	1	0,06	tatma	1	0,06	iskerlet	1	0,06
çırçır	1	0,06	felfelek	1	0,06	iskorpit	1	0,06
çiroz	1	0,06	fener	1	0,06	ispari	1	0,06

ispenç	1	0,06	kırnav	1	0,06	lutr	1	0,06
ispendedek	1	0,06	kivi	1	0,06	lüfer	1	0,06
ispermeçet	1	0,06	kıyan	1	0,06	Macar	1	0,06
istiridye	1	0,06	koala	1	0,06	magri	1	0,06
istrongilos	1	0,06	koç	1	0,06	makaralı	1	0,06
it	1	0,06	kofana	1	0,06	makaslı	1	0,06
izmarit	1	0,06	kokarca	1	0,06	malak	1	0,06
Japon	1	0,06	kolan	1	0,06	maltız	1	0,06
kabuklu	1	0,06	kolibri	1	0,06	mamut	1	0,06
kaçan	1	0,06	kolyoz	1	0,06	manda	1	0,06
kadırga	1	0,06	kondor	1	0,06	marangoz	1	0,06
kafa	1	0,06	kopoy	1	0,06	mart	1	0,06
Kafkas	1	0,06	koşin	1	0,06	marya	1	0,06
kağit	1	0,06	koşnil	1	0,06	mayıs	1	0,06
kakalak	1	0,06	koşu	1	0,06	mazak	1	0,06
kalinis	1	0,06	koşum	1	0,06	medüz	1	0,06
kalinis	1	0,06	kovan	1	0,06	melanurya	1	0,06
kamçı	1	0,06	kozalak	1	0,06	meyve	1	0,06
kamer	1	0,06	kök	1	0,06	mezgit	1	0,06
kamış	1	0,06	kölük	1	0,06	midilli	1	0,06
Kanada	1	0,06	kömüş	1	0,06	midye	1	0,06
kanarya	1	0,06	kösemen	1	0,06	minakop	1	0,06
kancalı	1	0,06	köş	1	0,06	mink	1	0,06
kancur	1	0,06	köşek	1	0,06	minorka	1	0,06
Kangal	1	0,06	kötek	1	0,06	mırmır	1	0,06
kanguru	1	0,06	kraliçe	1	0,06	mors	1	0,06
karaca	1	0,06	kuçukuçu	1	0,06	moymul	1	0,06
karavide	1	0,06	kuduz	1	0,06	mozak	1	0,06
kardinal	1	0,06	kuğu	1	0,06	muflon	1	0,06
karides	1	0,06	kul	1	0,06	muhabbet	1	0,06
karkara	1	0,06	kula	1	0,06	murabut	1	0,06
kasık	1	0,06	kulun	1	0,06	murana	1	0,06
kaslan	1	0,06	kumuç	1	0,06	mürekkep	1	0,06
kastor	1	0,06	kunda	1	0,06	nahir	1	0,06
kaş	1	0,06	kupes	1	0,06	nar	1	0,06
kaşalot	1	0,06	kurdele	1	0,06	narval	1	0,06
kaşıkçı	1	0,06	kurtçuk	1	0,06	oğlak ¹	1	0,06
katana	1	0,06	kurutan	1	0,06	ok	1	0,06
katar	1	0,06	kutan	1	0,06	okapi	1	0,06
kayıkçı	1	0,06	küheylan	1	0,06	okar	1	0,06
kayış	1	0,06	kükre	1	0,06	oklu	1	0,06
kaytaban	1	0,06	kül	1	0,06	oksiyür	1	0,06
kazan	1	0,06	kürk	1	0,06	olta	1	0,06
kehle	1	0,06	labros	1	0,06	orak	1	0,06
kemane	1	0,06	laçın	1	0,06	orangutan	1	0,06
keme	1	0,06	lagos	1	0,06	orfoz	1	0,06
kene	1	0,06	lağım	1	0,06	orkinos	1	0,06
kepçe	1	0,06	lahos	1	0,06	osurgan	1	0,06
kerevit	1	0,06	lakoz	1	0,06	otlu	1	0,06
kerkenez	1	0,06	lama	1	0,06	öglana	1	0,06
kerkes	1	0,06	langur	1	0,06	öğrek	1	0,06
kerteles	1	0,06	langust	1	0,06	öpen	1	0,06
kervan	1	0,06	lapina	1	0,06	örümce	1	0,06
keseli	1	0,06	larva	1	0,06	öveç	1	0,06
keten	1	0,06	legorn	1	0,06	paçoz	1	0,06
kikla	1	0,06	leopar	1	0,06	palaz	1	0,06
kiliz	1	0,06	leş	1	0,06	pamuk	1	0,06
kınil	1	0,06	leşçil	1	0,06	panda	1	0,06
kıran	1	0,06	liger	1	0,06	panter	1	0,06
kırk	1	0,06	lipari	1	0,06	papağan	1	0,06
kırmız	1	0,06	lodos	1	0,06	papalina	1	0,06

papaz	1	0,06	sıvacı	1	0,06	turaç	1	0,06
parazit	1	0,06	skink	1	0,06	turgay	1	0,06
parpa	1	0,06	sokan	1	0,06	turşu	1	0,06
pars	1	0,06	som	1	0,06	tülü	1	0,06
patates	1	0,06	soyka	1	0,06	uçar	1	0,06
patka	1	0,06	sudan	1	0,06	uçuç	1	0,06
pekin	1	0,06	sunu	1	0,06	uğur	1	0,06
pelenk	1	0,06	sübye	1	0,06	uskumru	1	0,06
pelikan	1	0,06	süline	1	0,06	uşak	1	0,06
pelit	1	0,06	sülük	1	0,06	uyuşturan	1	0,06
pençe	1	0,06	sülün	1	0,06	üveyik	1	0,06
penguen	1	0,06	sümsük	1	0,06	üvez	1	0,06
perki	1	0,06	sümüklü	1	0,06	üzgün	1	0,06
pervane	1	0,06	sünger	1	0,06	üzüm	1	0,06
piçuta	1	0,06	süren	1	0,06	vakvak	1	0,06
pines	1	0,06	sürfe	1	0,06	Van	1	0,06
pirana	1	0,06	şahbaz	1	0,06	vaşak	1	0,06
pisik	1	0,06	şahin	1	0,06	vatoz	1	0,06
pisipisi	1	0,06	şahmeran	1	0,06	vizon	1	0,06
pislik	1	0,06	şakayık	1	0,06	vızviz	1	0,06
plati	1	0,06	şakrak	1	0,06	vohoz	1	0,06
porsuk	1	0,06	şebek	1	0,06	vombat	1	0,06
potuk	1	0,06	şelek	1	0,06	vonoz	1	0,06
puhu	1	0,06	şempanze	1	0,06	yağız	1	0,06
puma	1	0,06	şendere	1	0,06	yağmur	1	0,06
rakun	1	0,06	takla	1	0,06	yağmurca	1	0,06
rate	1	0,06	tapir	1	0,06	yak	1	0,06
ren	1	0,06	tarak	1	0,06	yaka	1	0,06
renk	1	0,06	tarantula	1	0,06	yakarca	1	0,06
rina	1	0,06	tarpan	1	0,06	yalı	1	0,06
ringa	1	0,06	tatarcik	1	0,06	yalın	1	0,06
saban	1	0,06	tay	1	0,06	yapışkan	1	0,06
sabun	1	0,06	taylak	1	0,06	yarasa	1	0,06
sağan	1	0,06	tazı	1	0,06	yariş	1	0,06
sağır	1	0,06	tel	1	0,06	yavısı	1	0,06
sakar	1	0,06	tepe	1	0,06	yavşak	1	0,06
sakarca	1	0,06	termit	1	0,06	yaygı	1	0,06
sakırğa	1	0,06	tespih	1	0,06	yel	1	0,06
saksağan	1	0,06	testere	1	0,06	yeleli	1	0,06
salamandra	1	0,06	tiftik	1	0,06	yelken	1	0,06
sallayan	1	0,06	timsah	1	0,06	yengeç	1	0,06
samsun	1	0,06	tırpana	1	0,06	yılandıl	1	0,06
sandık	1	0,06	tirsi	1	0,06	yilkı	1	0,06
sardalya	1	0,06	tırtıl	1	0,06	yırtıcı	1	0,06
sarıca	1	0,06	tırtır	1	0,06	yiyeñ	1	0,06
sarman	1	0,06	tokmak	1	0,06	yont	1	0,06
saz	1	0,06	tombik	1	0,06	yunus	1	0,06
semender	1	0,06	tombilya	1	0,06	yutan	1	0,06
seretan ²	1	0,06	ton	1	0,06	yün	1	0,06
seter	1	0,06	topbaş	1	0,06	yürük	1	0,06
sever	1	0,06	toprak	1	0,06	zağanos	1	0,06
sigara	1	0,06	torik	1	0,06	zağar	1	0,06
siğın	1	0,06	torpil	1	0,06	zargana	1	0,06
siğircik	1	0,06	torum	1	0,06	zebra	1	0,06
simurg	1	0,06	tosbağa	1	0,06	zerdeva	1	0,06
sinarit	1	0,06	tosun	1	0,06	zümürdüanka	1	0,06
sincap	1	0,06	trakunya	1	0,06	zürafa	1	0,06
sinekçil	1	0,06	trança	1	0,06			
sıpa	1	0,06	trişin	1	0,06			
sırtar	1	0,06	tropik	1	0,06			
sırtlan	1	0,06	tuğrul	1	0,06			

Buna göre *Türkçe Sözlük*'teki hayvan evreni, 845 farklı sözcük kullanılarak *dile getirilmiştir*. Bunlardan 625'i 1 kez, 102'si 2 kez, 42'si 3 kez, 18'i 4 kez, 14'ü 5 kez, 7'si 6 kez, 6'sı 7 kez, 6'sı 8 kez, 3'ü 9 kez, 7'si 10 kez, 2'si 11 kez, 1'i 12 kez, 4'ü 15 kez, 1'i 16 kez, 1'i 19 kez, 1'i 21 kez, 1'i 25 kez, 1'i 34 kez, 1'i 42 kez, 1'i 58 kez ve 1'i de 88 kez kullanılmıştır. Bu sözcüklerin büyük bir bölümü, -dildeki son durumları göz önünde bulundurulduğunda- doğrudan doğruya bir hayvana ad olması için kullanım alanına girmiş izlenimi vermektedir: *Aslan, balık, böcek, kurt, kuş, maymun, porsuk, sincap, yengeç, yılan, zürafa* gibi. Oysa adlandırmada (ve / veya nitelemede) kullanılan sözcüklerin bir bölümünün ilk göndermeleri farklıdır. İlk göndermeleri hayvan adı (ve / veya sıfatı) olmayan veya hayvan dışında da göndermeleri bulunan bu sözcüklerin genel dağılımları şöyledir:

Sıfatlar: Acı, ağılı, aldatan, alıcı, antenli, atlı, aynalı, azman, bağırtlak, balıkçıl, balıkçın, banko, batac, benekli, bıyıklı, binek, boğasak, boğmaklı, boynuzlu, bozan, böcekçil, buğdaycıl, büyük, cırlak, cırlayık, çakır, çamurcun, çapkın, çarpan, çingiraklı, çıplak, çivisiz, delen, delice, dik, dikence, dikenli, dişli, doğan, dul, eğri, emen, gagalı, gezen, gözlüklü, güzel, Hindi, iri, kabuklu, kaçan, kakan, kancalı, kapan, kel, keseli, kesen, kınalı, kıran, kıvırcık, kıyan, koca, kör, kuduz, kuru, kurutan, kuyruklu, küçük, leşçil, makaralı, makaslı, oklu, osurgan, otlu, öpen, ötleğen, sağan, sağır, sakar, sakarca, sallayan, sever, sıçan, sinekçil, sivri, sokan, sümüklü, süren, şakrak, şerit, tahtalı, taklacı, tatlı, tavşancıl, telli, tepeli, tombik, uçar, uçuç, uyuşturan, uyuz, uzun, üzgün, yaban, yağız, yağmurcun, yakarca, yalın, yapışkan, yavşak, yeledi, yılcı, yırtıcı, yiyen, yutan, yürük, zırlı.

Nesne / varlık adları: Ağ, altın, amber, ateş, bal, balon, bok, borazan, cam, çakı, çakıl, çatal, çatı, demir, dolap, ekin, engel, et, fener, gübre, gümüş, ibrişim, iğne, inci, ipek, kadirga, kağıt, kamçı, kalkan, kaya, kayış, kazan, kemane, kepçe, kıl, kılıç, kovan, kozalak, kötek, kum, kurdele, kül, kürk, lağım, leş, meyve, mürekkep, ok, olta, orak, pislik, saban, sabun, sandık, sigara, su, süt, tahta, tarak, taş, tel, tespih, testere, tiftik, tokmak, toprak, turşu, yaka, yaprak, yağ, yelken, yün.

Bitki adları: Ağaç, arpa, asma, buğday, çalı, çeltik, çiçek, elma, fındık, fidan, funda, gül, hıyar, incir, kamış, kestane, keten, nar, pamuk, patates, üzüm, zeytin.

İnsan veya hayvan bedeninde bölümler: Ağız, ayak, bacak, bağır, bağırsak, baldır, baş, boyun, burun, dil, döş, el, göz, kafa, kanat, kasık, kaş, kulak, kuyruk, parmak, pençe.

Özel yer adları: Afrika, Amerika, Angora / Ankara, Asya, Avustralya, Beç, Gerze, İmroz, Kanada, Kanarya, Kangal, Karaman, Mısır, Midilli, Pekin, Sudan, Tibet, Van.

Coğrafi yer adları: Ada, bağ, bataklık, bayır, çayır, çöl, dağ, deniz, gök, göl, kara, orman, saz, tarla, tepe, yer.

Soyut yer adları: Cennet.

Bir işle uğraşı belirten adlar: Arpacı, avcı, bakkal, berber, çalgıcı, çoban, çulha, dalgıç, hacı, kaşıkçı, kayıkçı, marangoz, marsıvan, murabut, nahır, sıvacı.

Soyut adlar: Abdest, akın, akıntı, av, gölge, katar, kervan, koşu, koşum, muhabbet, renk, uğur, yarış.

Renk adları: Ak, ala, alaca, beyaz, boz, doru, kara, kır, kızıl, sarı, sarıca, yeşil (Türkiye Türkçesi ağızlarında hayvan adlarında renklerin kullanımıyla ilgili olarak bk. Çağlar, 2017; Efe, 2017).

Unvan adları: Bay, bey, çavuş, firavun, hanım, kraliçe, kul, papaz, peygamber.

Etnonimler: Arap, Çingene, Flaman, Hint, Japon, Kafkas, Macar, Maltız, Tatar(cık).

Kişi adları: Fatma, Yunus, Yusuf(çuk), İshak, Hak, Şeytan.

Caman adları: Ağustos, gün, haziran, mart, mayıs.

Akrabalık adları: Ana, baba, gelin, oğlan, uşak.

Doğa olayları: Fırtına, kar, yağmur.

Gök cisimleri: Ay, güneş, kamer, yıldız.

Mimari yapılar: Ev, hamam, iskele, yalı.

Sayı adları: Altı, beş, kırk.

Bitki bölümler: Dal, kök.

Kaynak Dil Bakımından İnceleme

Türkçe Sözlük'teki ana sözlükbirimler bağlamındaki bütün hayvan adlarının kaynak dil bakımından incelemesini yapmak, adların büyük bölümünün söz öbeği görünümünde olması bakımından çok ayrıntılı çözümlenmeleri gerektirir. Öte yandan, kökenbilgisi betimlemeleri de en doğru sonuçlara ulaşmak bakımından zaten çok dikkat gerektiren betimlemelerdir. Çünkü sesbilgisel ve biçimbilgisel olarak herhangi bir dile tam anlamıyla uyum sağlamış olan bir sözcüğün esasında köken olarak başka bir dilden kopyalanmış olma olasılığı her zaman vardır ve ilk algı zaman zaman yanıltıcı olabilmektedir. *Türkçe Sözlük* bir kökenbilgisi sözlüğü olma iddiasında değildir. Bu bakımdan *Sözlük'te* kökenbilgisel açıklamalar bütüncül değildir, düzensiz ve dağınıktır; başka bir dilden kopyalandığı düşünülen bazı sözlükbirimlerde kökenbilgisi açıklaması varken Türkçe kabul edilen veya kökenbilgisi konusunda çekinceli olunan sözlükbirimlerde kökenbilgisi açıklaması yoktur. Ancak kökeni konusunda herhangi bir açıklamanın bulunmadığı sözlükbirimlerin hangisi Türkçe kabul edilmiştir, hangisi bu çekinceyi yansıtmaktadır ve Türkçe olmadığı izlenimi veren bazı sözlükbirimlerde neden kaynak dil bilgisi bulunmamaktadır? Belirtildiği gibi hem hayvan adlarının söz öbeği görünümleri hem bu türden betimlenme güçlükleri, hayvan adlarının kökenbilgisi özelliklerinin ancak başka bir çalışmayla ele alınmasını gerektirmektedir. Ancak burada hayvan evreninin oluşmasında kurucu durumundaki ve tek sözcük gibi kabul edilen sözlerin kaynak dil özellikleri konusunda *Türkçe Sözlük'te* verilen bilgiler paylaşılabılır. Buna göre, özel adlar bir kenara bırakıldığında, bu kurucu sözlerin *Türkçe Sözlük'teki* kaynak dil betimlemeleri şöyledir:

***Türkçe Sözlük'te* kaynak dili konusunda herhangi bir bilgi verilmeyen sözcükler:** Acı, ada, ağ, ağaç, ağılı, ağız, ak, akın, akıntı, ala, alaca, aldatan, alıcı, altı, altın, ana, andık, angut, ardiç, argali, arı, arpa, arpacı, asalak, aslan /

arslan, asma, at, ateş, atlı, atmaca, av, avcı, ay, ayak, aygır, ayı, azman, baba, bacak, badi, badik, bağ, bağa, bağır, bağırsak, bağırtlak, baklan, bal, balaban, baldır, balık, balıkçıl, balıkçın, bambul, barsam, baş, batac, bataklık, bay, bayır, benekli, beserek, beş, bey, bildircin, bıyıklı, binek, bit, boğa, boğasak, boğmaklı, bok, boynuzlu, boyun, boz, bozan, böce, böcek, böcekçil, böcü, börtü, buğday, buğdaycıl, buğra, buğur, burun, buzağı, bügelek, büve, büyük, cırcır, cırlak, cırlayık, cız, cebin, cikcik, civciv, cücük, çakı, çakıl, çakır, çalgıcı, çalı, çamurcuk, çamurcun, çapkın, çarpan, çatal, çatı, çavuş, çayır, çaylak, çebiç, çekelez, çekirge, çelek, çığa, çingiraklı, çıplak, çırcır, çıyan, çiçek, çil, çitari, çivisiz, çoğurcuk, çomar, çopurina, çotira, çöl, çuka, çulha, çulluk, çurçur, dağ, dağlıç, dal, dalgıç, dana, davar, daylak, değin, delen, delice, demir, deniz, deve, dızdız, dik, dikence, dikenli, dil, dişli, divik, doğan, dombay, domuz, domuzlan, doru, dorum, dös, dul, düve, eğrez, eğri, eğrice, ekin, el, elik, elma, emen, emircik, engel, engerek, enik, erkek, esperi, eşek, eşkin, et, ev, fanta, felfelek, ferik, flurcun, gagalı, geleni, gelin, gelincik, geyik, gezen, göbelez, göcen, gök, göl, gölge, gördek, göz, gözlüklü, guguk, gücük, gümüş, gün, güneş, güve, güvercin, güzel, hamsi, hanım, havhav, ibibik, iğne, inci, inek, ipek, iri, ispari, ispenç, ispendek, it, kabuklu, kaçan, kakan, kalkan, kamçı, kamaş, kanat, kancur, kapan, kaplan, kaplumbağa, kar, kara (yer), kara (renk), karaca, karga, karınca, kartal, kasık, kaslan, kaş, kaşıkçı, katır, kaya, kayıkçı, kayış, kaytaban, kaz, kazan, keçi, kedi, keklık, kelebek, keme, kene, kerkenez, kerteles, kertenkele, kesen, kıl, kılıç, kımıl, kır, kıran, kırk, kırlangıç, kırnav, kıvırcık, kıyan, kızıl, kıkla, kiliz, kirpi, kivi, koala, koca, koç, kokarca, kolan, koşu, koşum, kovan, koyun, kök, kölük, kömüş, köpek, köselen, köstebek, köşek, kuçukuçu, kuduz, kuğu, kul, kula, kulak, kulun, kum, kumuç, kunda, kunduz, kurbağa, kurt (köpek), kurt (böcek), kurtçuk, kuru, kurutan, kuş, kutan, kuyruk, kuyruklu, kuzgun, kuzu, küçük, kükre, kül, kürk, laçın, malak, manda, mazak, meke, mezgit, mırmır, moymul, mozak, nahır, oğlak, oğlan, ok, okar, oklu, orak, orman, osurgan, otlu, öğrek, öküz, öpen, ördek, örümce, örümcek, ötleğen, öveç, palaz, papalina, parmak, pire, pisi, pisik, pisipisi, pislik, plati, porsuk, potuk, puhu, rina, saban, sağan, sağır, saka, sakar, sakarca, sakırğa, saksagan, sallayan, sansar, sarı, sarıca, sarman, saz, sazan, serçe, sever, sıçan, sığın, sığır, sığırçık, sıpa, sırtar, sırtlan, sıvacı, sinek, sinekçil, sirke, sivri, soka, solucan, som, su, suna, sungur, sülük, sülün, sümsük, sümüklü, süren, süt, şakrak, şebek, şelek, şendere, tahtalı, takla, taklacı, tarak, tarantula, tarla, taş, tatlı, tatma, tavşan, tavşancıl, tavuk, tay, taylak, teke, tekir, tel, telli, tepe, tepeli, tırtıl, tırtır, tilki, tokmak, tombik, tombilya, topbaş, toprak, torum, tosbağa, tosun, toygar, tuğrul, turgay, turna, tülü, uçar, uçuç, uğur, uşak, uyuşturan, uyuz, uzun, üveyik, üvez, üzgün, üzüm, vakvak, vızvız, yaban, yağız, yağmur, yağmurca, yağmurcun, yaka, yakarca, yalın, yapışkan, yaprak, yarasa, yarış, yavsa, yavşak, yaygı, yayın, yel, yeleli, yelken, yengeç, yer, yeşil, yılan, yilancıl, yıldız, yilki, yırtıcı, yiye, yont, yutan, yün, yürük, zağar, zerdeva.

Türkçe Sözlük'te Rumca olarak betimlenen sözcükler: Agami, ahtapot, aterina, barbut, barbutya, barlam, bulada, çaça, çağanoz, çamuka, çivgar, çınakop, çinekop, çipura / çupra, çiroz, çopra, diplarya, falyanos, fangri, fener, fidan, funda, gübre, hani, harharyas, horozbina, iskarmoz, istakoz, ibis, iskete, iskorpit, ispinoz, istavrit, istiridy, istrongilos, izmarit, kadırğa, kalinis, kalinos, karavide, karides, kefal, kerevit, kestane, kofana, kolyoz, kukumav, kupes, lagos/lahos, lakoz, levrek, lipari,

lodos, lüfer, magri, marangoz, marya, mayıs, medüz, melanurya, mersin, midye, minakop, olta, orfoz, orkinos, paçoç, palamut, papaz, parpa, patates, pavurya, perki, piçuta, pines, salyangoz, samsun, sardalya, sinarit, sübye, süline, sünger, tırpana, tirhos, tirsi, torik, trakunya, uskumru, vatoz, vonoz, yalı, zağanos, zargana.

Türkçe Sözlük'te Fransızca olarak betimlenen sözcükler: Akar, albatros, alpaka, amip, anofel, antilop, apteriks, askarit, balon, bardo, bekas, berber, boa, buldok, çeçe, çinçilya, dinozor, dragon, filoksera, fok, haje, hidrofil, hipopotam, kanguru, kardinal, kastor, kaşalot, kobra, kolibri, kondor, koşnil, lama, langust, lapina, leopar, lutr, mamut, merinos, mors, muflon, okapi, oksiyür, orangutan, öglana, panda, panter, parazit, pelikan, penguen, pirana, puma, salamandra, somon, şempanze, tapir, tarpan, vaşak, termit, ton, torpil, trişin, tropik, vizon, vombat.

Türkçe Sözlük'te Arapça olarak betimlenen sözcükler: Akrep, amber, anka, bakkal, beyaz, bukaemun, burak, camız, cennet, dolap, düldül, eabil, fare, fındık, fil, firavun, gazal, hacı, hamam, haşere, haziran, hınzır, hindi, hüthüt, kafa, kamer, karkara, katar, kehle, kerkes, keten, kırmızı, küheylan, lağım, maymun, mercan, muhabbet, mürekkep, papağan, pelit, sabun, samur, sandık, seretan, sürfe, şakayık, şerit, tavus, tespih, tiftik, timsah, turaç, zeytin, zümrüdüanka, zürafa.

Türkçe Sözlük'te Farsça olarak betimlenen sözcükler: Abdest, ahu, beygir, bülbül, cam, ceylan, çakal, çalpara, çeltik, çoban, dudu, dülgör, ejderha, gergedan, gül, hergele, hıyar, horoz, ibrişim, incir, kağıt, kel, kemane, kepçe, kervan, kör, kötek, kumru, leş, leylek, marsivan, meyve, nar, pamuk, pars, pelenk, pençe, pervane, peygamber, renk, semender, simurg, sincap, şahbaz, şahin, şahmeran, tahta, tazi, tenya, testere, turşu.

Türkçe Sözlük'te İngilizce olarak betimlenen sözcükler: Çita, flamingo, iguana, koşin, langur, legorn, liger, mink, minorka, morina, rakun, seter, skink.

Türkçe Sözlük'te İtalyanca olarak betimlenen sözcükler: Balina, banko, fırtına, flandra, fulya, iskele, iskerlet, ispermeçet, kurdele, martı, trança, zebra.

Türkçe Sözlük'te Latince olarak betimlenen sözcükler: Ağustos, labros, larva, mart, murana.

Türkçe Sözlük'te Almanca olarak sözcükler: Kakalak, rate, ringa.

Türkçe Sözlük'te İspanyolca olarak betimlenen sözcükler: Kanarya, sigara.

Türkçe Sözlük'te Macarca olarak betimlenen sözcükler: Katana, kopoy.

Diğerleri: Anakonda (Brezilya yerli dilinden), soyka (Bulgarca), narval (Danca), kraliçe (Sırpça), yak (Tibetçe).

Şu birleşik söz Türkçe+Farsça yapısındadır: Borazan. Şu sözler son biçimleri bakımından Türkçe kabul edilmiş sözlerdir (*Türkçe Sözlük'te* bunların kaynak dil betimlemesi eksiz görünümdeki maddebaşında yapılmıştır.): Antenli (*antenne* Fransızca), aynalı (*âyîne* Farsça), kancalı (*gancio* İtalyanca), keseli (*kîse* Farsça), kınalı (*hinnâ* Arapça), kozalak (*gûze* Farsça), leşçil (*lâşe* Farsça), makaralı (*bekere* Arapça), makaslı (*mikass* Arapça), maymuncuk (*meymûn* Arapça), zırlı (*zirih* Farsça). Şu sözler ise *Türkçe Sözlük'te* yalnızca bir söz dizisi içinde

geçmektedir, bu bakımdan *Sözlük*'te sözlerin kaynak dil betimlemeleri yapılmamıştır: Akya (*akya balığı* dizisinde), aynak (*kelaynak* dizisinde), bakal (*karabakal* dizisinde), köş (*babaköş* dizisinde), murabut (*murabut kuşu* dizisinde), patka (*tepeli patka* dizisinde), ren (*ren geyiği* dizisinde), vohoz (*tirhos vohozu* dizisinde).

Özel adlar dışındaki kurucu birimlerin *Türkçe Sözlük*'teki kaynak dil betimlemeleriyle ilgili sayısal sıklık değerleri şöyledir: kaynak diliyle ilgili bilgi bulunmayanlar / Türkçe kabul edilenler 494; Rumca olarak betimlenenler 95, Fransızca olarak betimlenenler 65, Arapça olarak betimlenenler 59, Farsça olarak betimlenenler 57, İngilizce olarak betimlenenler 13, İtalyanca olarak betimlenenler 13, Latince olarak betimlenenler 5, Almanca olarak betimlenenler 3, İspanyolca olarak betimlenenler 2, Macarca olarak betimlenenler 2, Brezilya yerli dilinden olarak betimlenen 1, Bulgarca olarak betimlenen 1, Danca olarak betimlenen 1, Sırpça olarak betimlenen 1, Tibetçe olarak betimlenen 1.

Görüldüğü gibi *Türkçe Sözlük*'te çoğu sözün kaynak dil betimlemesi yapılmamıştır. Ancak bunlar içerisinde yer alan, argali, çitari, çöpurina, flurcun, ispari, kıkla, kivi, mezigit, papalina, plati, tarantula gibi sözcüklerin sesbilgisel özellikleri bakımından yabancı kopya olma olasılıkları yüksektir. Bunun dışında Türkiye Türklerinin hayvan evrenlerinin dilbilgiselleşmesinde Rumcanın belli bir üstünlüğü vardır. Bunu sırasıyla Fransızca, Arapça ve Fransıca izlemektedir. Günümüzde Türkçenin en çok temas ettiği İngilizcenin Türklerin hayvan evrenindeki yeri henüz zayıftır; diğer dillerden kopyalanmış hayvan adları ise seçimlik bir-iki ögeden ibarettir.

Eşanlamlılık Bakımından İnceleme

abdestbozan / sığır şeridi / sığır tenyası / şerit / tenya	akkuş / atmaca
acı balık / gördek	aklevrek / tatlısu levreği / perki
ada balığı / amber balığı	ala / alabalık
ada tavşanı / yaban tavşanı	alacakarga / saksığan
agami / borazan kuşu	alageyik / sığın
ağaç sansarı / zerdeva	alakarga / kestane kargası
ağaç serçesi / dağ serçesi	alıcı kuş / avcı kuş
ağılı böcek / karafatma	altın böcek / gül böceği
ağustos böceği / cırcır / cırlayık / orak böceği	altın yağmurcun / yağmur kuşu
ahu / ceylan / gazal / karaca	ana arı / arı beyi / ana kraliçe
akbaba / kerkes	andık / sırtlan / yeledi kurt
akbalık / akya balığı	angora tavşanı / Ankara tavşanı
akbaş / deniz kazı	Anka / Simurg / Zümrüdüanka
akdoğan / aksungur	Ankara keçisi / tiftik keçisi
akkarınca / divik / termit	apteriks / kivi
	argali / muflon / yaban koyunu

arşlan / arşlan
arşlak / parazit
arşkarit / bağırsak solucanı
arşlanpençesi / şirpençe
Asya koyunu / bozkır koyunu
at / beygir / düldül
atbalığı / hipopotam / su aygırı
aterina / gümüş balığı
ateş balığı / sardalya
ateş böceği / yıldız böceği / yıldız kurdu
ay balığı / kamer balığı / pervane balığı
ayı / kocaoğlan
ayı balığı / fok
badi / badik / ördek
bağırtlak / bozkır tavuğu
bağkesen / makaslı böcek / yereşegi
balaban / balaban kuşu
balık kartalı / deniz tavşancılı
balıkçın / deniz kırlangıcı
barbun / barbunya
bataklık baykuşu / ishak kuşu / hak kuşu
bataklık çulluğu / su çulluğu
bayır kuşu / çalı bülbülü / ötleğen
bekas / çulluk
beşparmak / beşpençe
bit / kehle
boa / boa yılanı
bok böceği / pislik böceği
böce / böcek / böcü / börtü böcek
buğday biti / ekin biti
buğra / buğur
bukalemun / kaya keleri
büğelek / büve / dızdız
büyükbaş / kocabaş¹
camız / dombay / kömüş / manda / su siğiri
cırcır böceği / cırlak / çırçır

cibin / sinek / ispati
civciv / cücük
çakır / çakırdoğan / tuğrul
çarpan balığı / trakunya
çavuş kuşu / ibibik / hüthüt
çayır kuşu / tarla kuşu / toygar / turgay
çekelez / sincap / değin
çekirge kuşu / çoğurcuk / siğircik
çeltikkargası / karaleylek
çil / dağ tavuğu
çınakop / çinekop
çipura / çupra / çupra balığı
çoban köpeği / çomar / karabaş
çobanaldatan / keçisağan
dağ aslanı / puma
dağ isketesi / fanta
dağ keçisi / elik / yağmurca
dağ kırlangıcı / ebabil
danaburnu / kök kurdu
deniz ördeği / fırtına kuşu
denizanası / medüz
denizçakısı / süline
denizgüzeli / sariağız
denizkedisi / denizmaymunu
deniztilkisi / saban balığı
dikenli salyangoz / iskerlet
dişli / kaya balığı / tokmakbaş
domuz / hınzır
dragon / ejderha
dudu / papağan
dülger balığı / peygamber balığı
eğrice / siğir sineği
elmabaş / tepeli dalgıç
elöpen / kertenkele
emircik / iskele kuşu / yalıçapkını
et sineği / kül rengi et sineği

falyanos / ispermeçet balinası / kadirga balığı /
kaşalot
findık faresi / findık sıçanı
fidan biti / yaprak biti
firavun faresi / kuyruksüren
Flaman kuşu / flamingo
flandra balığı / kurdele balığı / şerit balığı
flurcun / kocabaş¹
geleni / tarla faresi / tarla sıçanı
gelin böceği / hanım böceği / uçuc böceği / uğur
böceği
gölge balığı / kötek / minakop / taş levreği
gözlüklü yılan / kobra / Hint kobrası
haymana beygiri / haymana mandası / haymana
öküzü
hidrofil / su böceği
hindi / keloğlan / mısırtavuğu
Hint kertenkelesi / iguana
hüthüt / çavuş kuşu / ibibik
ibis / Mısır turnası
ibrişim kurdu / ipek böceği
istavrit azmanı / orkinos / ton balığı
kabuklu bit / koşnil
kalinis / su tavuğu
kalkan / kalkan balığı
kaplumbağa / tosağa
karabalık / tatlısu kayası / yeşilsazan
karagül / karakul
karakarga / kuzgun
karakeçi¹ / kıl keçisi
karavide / kerevit / tatlısu istakozu
karıncakuşu / karıncayıyen
kasık biti / kırkayak
kaslan / liger
kastor / kunduz
kaşıkçı kuşu / pelikan

kaya hanisi / lagos / lahos
kayıkçı kuşu / pelikan
kedi / pisi² / pisik / pisipisi
kefal / topbaş balık
keler / keler balığı
kene / sakirga
kivircık / kivircık koyun
kolan balığı / mersin balığı
kondor / tepeli akbaba
kör sıçan / köstebek / yer sıçanı
kuduz böceği / kunduz böceği
kukumav / kukumav kuşu
kurt² / kurtçuk / larva / sürfe
kutan / saka / saka kuşu
kuyruksallayan / yont kuşu
leopar / panter / pars / pelenk
lutr / su samuru
marangoz balığı / testere balığı
marsıvan ayısı / marsıvan eşeği
mercan / mercan balığı
merinos / merinos koyunu
mezgit / tavuk balığı
mink / vizon
mürekkep balığı / sübye
nar balinası / narval
okar / telli balıkçıl
oksiyür / sivrikuyruk
örümce / örümcek
palamut / sivri
pisi¹ / pisi balığı
rina / tırpana
sakar meke / yaban kazı
salamandra / semender
sarıca / yaban arısı
seretan / yengeç
sinekçil / sinekyutan

som / somon / somon balığı

su biti / su piresi

tahta biti / tahtakurusu

tahtalı / tahtalı güvercin

taklacı / taklacı güvercin

tavus / tavus kuşu

tepeli tarla kuşu / tepeli toygar

Tibet öküzü / Tibet sığırı / yak

tombik / tombilya

torpil balığı / uyuşturan balığı

yaprak böceği / yaprak kurdu

yaprak kurbağası / yeşilbağa

yerdegezen / yılan

zırhlı balık / zırhlı yayın

Görüldüğü gibi 187 hayvanın birden çok adı vardır. Eşanlamlı sözler bir adet olabileceği gibi, iki, üç veya dört adet de olabilmektedir. Bir hayvanın eşanlamlı başka adları bağlamındaki sözlerin sayısı 251'dir. Bu sözlerin bir bölümü, hayvan adları bakımından birbirlerinin alternatifi olmaktadır:

akdoğan / aksungur

ateş böcek+i / yıldız böcek+i / yıldız kurt+u

bayır kuş+u / çalı bülbül+ü

çeltikkarga+sı / karaleylek

deniz ördek+i / fırtına kuş+u

denizkedi+si / denizmaymun+u

deniztilki+si / saban balık+ı

fındık fare+si / fındık sıçan+ı

gölge balık+ı / taş levrek+i

haymana beygir+i / haymana manda+sı / haymana öküz+ü

ibrişim kurt+u / ipek böcek+i

karabalık / yeşilsazan

makaslı böcek / yereşek+i

marsıvan ayı+sı / marsıvan eşek+i

sakar meke / yaban kaz+ı

su bit+i / su pire+si

tahta bit+i / tahtakuru+su

tarla fare+si / tarla sıçan+ı

teneşir horoz+u / teneşir karga+sı

Tibet öküz+ü / Tibet sığır+ı / yak

yaprak kurt+u / yaprak böcek+i

yılan+cık / gelincik

Bu eşleşmeler, genel olarak esasında hayvanların zihinde genel bir çerçevede kodlandığını ve ayrıntıların ihmal edildiğini göstermektedir: Balık sınıfı için *balık-sazan*, *balık-levrek*, böcek sınıfı için *böcek-kurt*, *bit-kurt*; kuş sınıfı için *doğan-sungur*, *kuş-bülbül*, *karga-leylek*, *ördek-kuş*, *meke-kaz*, *horoz-karga*; kemirgen sınıfı için *fare-sıçan*;

sığır sınıfı için *öküz-sığır-yak*, *manda-öküz*; köpek sınıfı için *it-köpek-tilki*; su hayvanları ve amfibiler için *balık-kurbağa* eşleşmeleri bu genellemeyi açıkça göstermektedir. Ancak, örneklemedeki sıradışı eşleşmeler de ilgiye değerdir: *kedi-maymun*, *tilki-balık*, *beygir-manda/öküz*, *it-kaplan*, *kuş-tavşan*, *böcek-eşek*, *ayı-eşek*, *maymun-tavşan*, *yılan-gelincik*. *Tahta biti / tahtakurusu* eşleşmesindeki *bit-kuru* ilişkisi de dikkat çekicidir. *Türkçe Sözlük'te kuru* sözcüğüne “böcek, bit vb.” anlamlar verilmemiştir. Ancak belli ki *kuru* bu anlamlara gelen, belki başka dillerden kopyalanmış veya belki arkaik bir sözcüktür.

Hayvan adlarında yer alan ve türlerine göre hayvanlara gönderme yapan sözcükler dışındaki eşdizimlilikler de zihinsel eşleşmeleri göstermesi bakımından araştırmaya değerdir. S. Karabaş, sözlü halk edebiyatı ürünlerinin bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini belirttiği çalışmasında, bu ürünlerin bir imge bütünlüğü gösterdiğini, yine bu ürünlerdeki sözlerin (örneğin manilerdeki “doldurma” olarak adlandırılan ilk iki dizinin), Türk kültürünün bir bütün olmasını sağlayan düşünce dizgesinin kavranmasına olanak verdiğini belirtmektedir (1999, s. 57-58). Buna göre, aynı kavram alanı içinde yer alan ve bu yüzden *sıradan* gibi görünen sözcük eşleşmeleri kadar *rastlantı*, *sıradışı*, hatta *anlamsız* ve *saçma* gibi görünen eşleşmeler de bilişsel yapının ortaya konulmasında aynı ölçüde önemli verilerdir: *Ada-amber*, *ada-yaban*, *ağaç-dağ*, *ağustos-orak*, *ak-tatlı su*, *ala-kestane*, *alıcı-avcı*, *altın-gül*, *bey-kraliçe*, *Ankara-Angora-tiftik*, *aslan-şir*, *Asya-bozkır*, *ateş-yıldız*, *ay-kamer-pervane*, *bataklık-ishak-hak*, *bataklık-su*, *bayır-çalı*, *parmak-pençe*, *bok-pislik*, *buğday-ekin*, *büyük-koca*, *çayır-tarla-çeltik-kara*, *deniz-fırtına*, *deniz-saban*, *dülger-peygamber*, *iskele-yalı*, *ispermeçet-kadırğa*, *fidan-yaprak*, *flandra-kurdele-şerit*, *gelin-hanım-uçuç-uğur*, *gölge-taş*, *ibrişim-ipek*, *kara-tatlı su-yeşil*, *gül-kul*, *kara-kıl*, *kolan-mersin*, *kör-yer*, *marangoz-testere*, *sakar-yaban*, *torpil-uyuşturan*, *yaprak-yeşil*.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkçe Sözlük, hayvan adlarının tespiti, yazım özellikleri, kaynak dil betimlemesi ve terim bilgisi bakımlarından gözden geçirilmeli, eksiklikler, yanlışlıklar ve tutarsızlıklar giderilmelidir.

Türkçe Sözlük'e göre bazı hayvanlar tür adı görünümündedir: *Balık*, *böcek*, *kuş*, *asalak* gibi. Bazıları ise özelleşerek, genel sınıfın alt kategorilerini göstermektedir. Tür adları Türklerin bazı hayvan kategorileriyle ilgili ilk adlandırmalarının (prototip adların) ta kendisi de olabilir. Buna göre örneğin *balık*, [balık] anlambilimciğine sahip bütün hayvanların ilk adıyla, Türklerin *balık* evrenlerinin genişlemesiyle genelleşmiş olmalıdır. *Türkçe Sözlük'teki* balık adlarının büyük ölçüde bu prototip sözcükle betimlenmesi bu iddiayı destekler niteliktedir: *ada balığı*, *amber balığı*, *antenli balık*, *balon balığı*, *berber balığı*, *cennet balığı*, *dil balığı*, *dülger balığı*, *gölge balığı*, *gümüş balığı*, *kayış balığı*, *kırlangıç balığı*, *kurdele balığı*, *kurbağa balığı*, *maymun balığı*, *marangoz balığı*, *pervane balığı*, *peygamber balığı*, *saban balığı*, *sandık balığı*, *şerit balığı*, *tavuk balığı*, *testere balığı*, *yelken balığı*, *yılan balığı* vb.

Türkçe Sözlük'ün hayvan evreni zoologların hayvan evreni ile tam bir paralellik içinde değildir. Bu son derece doğaldır. Çünkü zooloji araştırmalarının konusu olan hayvan evreni olabildiğince Türk algısında yer alan veya

almayan bir kapsama sahipken, *Türkçe Sözlük* bir “genel sözlük” olarak büyük ölçüde Türklerin genel algısında yer alan, Türk kültürünün biçimlenmesinde etkin rolü olan hayvan adlarını önceler. Başka bir deyişle, *Türkçe Sözlük*'ün zoologların evreninden daha küçük olan evreni, bize aslında hangi hayvanların Türk kültür kodunun bir parçası olduğunu, kültürel olarak hangi hayvanların içselleştirildiğini, şimdilik hangi hayvanların bu kültür çerçevesinin ana profillerinden biri ol(a)madığını da gösterir. Buna göre, Atatür-Kaya (2014)'teki binlerce hayvan adına karşılık *Türkçe Sözlük*'te doğrudan doğruya bir hayvana ad olan veya bir hayvana sıfatı olan yalnızca 1.103 ana sözlükbirim yer almaktadır. Bunların 106'sı bir hayvanla ilgili bir sıfatı (erkeği-dişisi, yavrusu, renk bakımından görünümü vb.) karşılamaktadır. Bazı sözlükbirimlerin yalnızca herhangi bir hayvanla ilgili bir özelliğe gönderme yapıyor olmasına, 187 hayvanın bir veya birkaç eşanlamlı sözcükle adlandırıldığı bilgisi eklendiğinde, *Türkçe Sözlük*'te adlarıyla yer bulan hayvanların çeşitlilik bakımından daha da azaldığı ortaya çıkmaktadır. Nitekim *Türkçe Sözlük*'e göre, 187 hayvan bir veya birden çok başka ada da sahiptir. Bu bir veya birkaç adın toplamı 251'dir. 1.103 ana sözlükbirimden 106 sıfat türü sözcük ve 251 eşanlamlı sözcük çıkarıldığında genel dil kullanıcısının *Türkçe Sözlük* bağlamındaki hayvan evreninin üye sayısı 746'ya düşmektedir. Türkçede neden bazı hayvanların tek adı varken, bazı hayvanların birden çok ada sahiptir, sorusu cevaplanmaya muhtaçtır.

Türkçe Sözlük'teki hayvan adlarının yapısal özellikleri birbirinden farklıdır. Buna göre hayvan adlarının (/ sıfatlarının) bir bölümü tek sözcüklük sözlükbirimler, bir bölümü ise öbek görünümde sözlükbirimler olarak ortaya çıkmaktadır. Öte yandan söz öbeği biçimindeki hayvan adlarını oluşturan birimlerin bazıları bitişik, bazıları ise ayrı yazılmıştır. Genellemeye yönelik adlar (ve / veya sıfatlar) bir kenara bırakıldığında, hayvan adlarının yapı ve kısmen de yazım özellikleriyle ilgili genel dağılım şu biçimdedir: tek sözcüklük sözlükbirimler 491, ayrı yazılan söz öbeği görünümündeki hayvan adları 435, bitişik yazılan söz öbeği görünümündeki hayvan adları 177. Söz öbeği görünümündeki adların (/ sıfatların) sayısının tek sözcüklük adlardan daha fazla olması, Türklerin hayvanları büyük ölçüde betimleme ve benzetme yoluyla adlandırdıklarını göstermektedir. Söz öbeklerinin yazım farkı ise, betimlemenin ve benzetmenin metaforik olup olmamasıyla, farklı bağdaştırmalarla ve farklı düzlemlerden anlambilgisel aktarım yapılmasıyla açıklanabilir. Metaforik ilişkilendirmeler, farklı bağdaştırmalar ve farklı düzlemlerden anlambilgisel aktarımlar bitişik yazılan söz öbeklerinin genel özelliğidir: *elöpen* “kertenkele”, *keloğlan* “hindi”, *kocaoğlan* “ayı”, *denizyıldızı* “deniz hayvanı”, *karadul* “bir böcek türü: örümcek”, *karayaka* “bir koyun türü” gibi. Oysa ayrı yazılan söz öbeği görünümündeki hayvan adları, kurucu birimlerin büyük çoğunlukla sözlük anlamlarında kullanıldığı adlardır: *keseli kurt*, *leşçil akbaba*, *orman tavuğu*, *yılan balığı*, *zeytin sineği* gibi. Ayrı ve bitişik yazılan söz öbeklerinin çoğu belirtisiz isim tamlaması veya sıfat tamlaması formundadır. Ancak şu hayvan adlarının karma görünümü ilgiye değerdir: *çarpan balığı*, *tropik kuşu*, *uyuşturucu balığı*, *üzgün balığı*, *yapışkan balığı*.

Verinin çözümlenmesiyle suda ve hem karada hem suda yaşayan hayvanlarla ilgili olarak elde edilen 292 sayısı ve ortalama %26 oranı ile karada, havada ve hem karada hem havada yaşayan hayvanlarla ilgili olarak elde

edilen 811 sayısı ve ortalama %74 oranı, Türkiye Türklerinin, en azından 1000 yıldır üç yanı denizlerle kaplı bir coğrafyayı kendilerine yurt edinmelerine rağmen, biliş-mekân ilişkisinde hâla en eski özelliklerini korudukları biçiminde yorumlanabilir. Bu sonuç, Türkiye Türklerinin toplumbilimsel özellikleri ve ekonomik yapıları açısından da yorumlanmaya muhtaçtır. Ancak ilk basit yorum, Türkiye Türklerinin henüz bir deniz toplumu olmadıkları ve denizi günlük yaşam deneyimlerine, bilişsel algılarını biçimlendirecek oranda katmamış olduklarıdır. Üstelik, “karada, havada, hem karada hem havada yaşama” özelliği, Türklerin mitolojik / hayalî hayvanları için de geçerlidir: *Anka, bozkurt, burak, dragon / ejderha, semender / salamndra, simurg, zümrüdüanka*. Bunlar içerisinde “suda yüzme” özelliği gösteren hayvan yoktur. Ancak burada *bozkurt* dışındaki hayvan motiflerinin Uzakdoğu ve Ortadoğu mitolojilerinden devralındığı bilgisini de unutmamak gerekir. Öte yandan, Türkiye Türklerinin en eski yurtlarında doğal olarak ırmak, göl gibi tatlı su kaynaklarını bildikleri düşünüldüğünde, bu kez yüzer hayvan evrenlerinde yer alan hayvanların ne kadarının tuzlu suda, ne kadarının tatlı suda yaşadığı, tatlı suda yaşayan hayvanların ne kadarının izlerinin Eski Türkçeden beri sürülebildiği sorularını yanıtlamak gerekir. İ. N. Uysal, Türkçede balık adları üzerine eşzamanlı bir bakış açısıyla yaptığı anlaşılabilir çalışmada bu tür eskicil ilişkilere değinmemiştir. Ancak Uysal, balık adlarıyla ilgili kavram alanı çözümlemesinde *alabalık, kefal, levrek, lüfer, palamut ve sardalya* gibi balıkları temel türler olarak değerlendirmiştir (2011: 91-97). Bu prototip üyelere bakıldığında bunlardan *alabalık* ve *kefal* alt türlerinin büyük ölçüde tatlı suda; levrek alt türlerini büyük ölçüde tuzlu suda; lüfer, palamut ve sardalya alt türlerinin ise hemen hemen yalnızca tuzlu suda yaşayan balıklar olduğu anlaşılmaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Tarım ve Su Ürünleri Müdürlüğü'nün belirlediği tatlı su balıklarının sayısı 22 iken, tuzlu su balıklarının sayısı 58'dir (erişim adresi: www.gida.ibb.istanbul, erişim tarihi: 10.05.2021). Konu elbette daha ayrıntılı olarak, özellikle de Eski Türkçe-Türkiye Türkçesi bağlamındaki tatlı su balıkları yönünden incelenebilir. Ancak bu ilk belirlemeler de, Türklerin balık evrenini büyük ölçüde Anadolu¹ coğrafyasında oluşturdukları tahminini desteklemektedir.

Türkçe Sözlük'e göre 1.103 hayvan adı için, 625'i yalnızca 1 kez olmak üzere 845 farklı sözcük kullanılmıştır. Bu sözcüklerin çok azı doğrudan bir hayvana ad olan sözcüklerdir. Bunun dışında adlandırmada kullanılan çoğu insana veya cansız bir varlığa yönelik sıfatlar, nesne adları, beden bölümleri, bitki adları, kişi adları, yer adları, renk adları, meslek adları, unvanlar, akrabalık adları vb. sözcükler, genel çerçevesiyle Türkiye Türkçesinin temel sözvarlığını yansıtmakta, bu kavramlarla ilgili ayrıntılar hayvan adlandırmalarında genel olarak yer bulmamaktadır.

Türkçe Sözlük hayvan adlarının önemli bir bölümüyle ilgili kaynak dil betimlemesi yapmamıştır. Bunun dışında özellikle “suda yaşayan” hayvanlar bağlamında Rumca sözcüklerin üstünlüğü vardır. Rumca'yı izleyen Fransızca, Arapça ve Farsça sözcük oranları Türkçenin tarih boyunca en çok temasta olduğu dilleri göstermektedir. Bu temas kronolojik olarak Farsça-Arapça-Rumca-Fransızca olarak sıralanabilir. Burada ilginç olan, hayvan adları

¹ Antik dönemde Yunanca *Anatolia* olarak adlandırılan coğrafya, genel olarak bugünkü Adana ve Sinop illerini kuzey-güney ekseninde dik olarak kesen hattın yalnızca batı tarafıdır. Bu bağlamda sözcük anlamı “güneşin doğuşu; doğu” olan *Anatolia* esasında yalnızca bir yarımada ibarettir. Sözcüğün “güneşin doğuşu; doğu” biçimindeki anlamlandırılmasında *Anatolia*'nın Avrupa anakarasının doğusunda yer alması etkili olmuş olmalıdır.

sözvarlığındaki İngilizcenin zayıflığıdır. Yaklaşık 100 yıl önce yoğunlaşmaya başlayan İngilizce-Türkçe ilişkisi, henüz genel dil kullanıcısının hayvan evrenini biçimlendirmemiştir.

Türkçede söz öbeği görünümündeki hayvan adlarının eşdizimlilik özellikleri de eşanlamlı sözler arasındaki paralellikler de rastlantısal değildir. Ayrıca bu eşdizimlilikler ve eşanlamlı sözler arasındaki paralellikler yalnız dilbilgisel veriler de değildir. Bunlar aynı zamanda Türklerin kavram profillerini, düşünme biçimlerini ve sınırlarını da verir. Bu anlamda, bu eşanlamlılıklar ve eşdizimlilikler kavram çözümlemesi ve dilbilimsel antropoloji açılarından da yorumlanmalıdır. Ayrıca eşanlamlı sözlerin hiyerarşik bir düzen içinde olup olmadıkları, başka bir deyişle genel dil kullanıcısının zihninde eşanlamlı sözlerden birinin diğerine göre daha öncelikli olarak yerleşip yerleşmediği, çeşitli türde metinler üzerinde yapılacak sıklık çözümlemeleriyle ortaya konmalıdır.

H. Çağlar, iki güney / güney-batı Türk dili olan Ahıska Türkçesi ve Türkiye Türkçesi ile iki kuzey / kuzey-doğu Türk dili olan Kazakça ve Kırgızca üzerine yaptığı at, köpek, kartal ve sığır adları çalışmasında, kartalla ilgili adlandırmaların Ahıska Türkçesinde ve Türkiye Türkçesinde, buna karşılık da sığırla ilgili adlandırmaların Kazakça ve Kırgızcada zayıf olduğunu tespit etmiştir (2019, 392-394). M. Özden, Eski Anadolu Türkçesinde tespit ettiği 368 hayvan adının izlerini *Türkiye'de Halk Ağızlarından Derleme Sözlüğü*'nde (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009) sürmüştü ve bu 368 hayvan adının 171'inin Türkiye Türkçesi ağızlarına ulaştığını ortaya koymuştur (2020, 71). Buna göre 197 hayvan adı neden günümüz ağızlarında kullanılmamaktadır? Bunlardan kaç yaşam koşullarının, kaç yaşam alanlarının değişmesine bağlı olarak Türkçenin sözvarlığından çekilmiştir? Ü. Çınar, *Altayca Canlılar Tarantısı* adlı çalışmasında, tespit edebildiği kadarıyla bitki ve hayvan adlarını Türkçe, Altayca, İngilizce ve Rusçayla karşılaştırarak vermiştir (erişim adresi: www.academia.edu, erişim tarihi: 15.05.2021). Çınar, dilbilimsel yöntemlerden farklı bir yöntemle -ve yazık ki yer yer de karışık bir tarzda- hazırladığı bu çalışmasında sözleri bir liste veya dizin biçiminde sıralamadığı için kaç hayvan adı tespit ettiği hemen anlaşılamamaktadır. Ancak hızlı bir taramayla Çınar'ın temel türler bağlamında 350'yi aşkın hayvanın izini sürdüğü, bunların büyük bölümünün "gezer" ve "uçar" hayvanlar olduğu sonucuna varılmıştır. Adı geçen çalışmada en çok dikkati çeken şey, hayvanların Türkçe ve İngilizce literatüre uzak ve yakın çevresiyle Altay bölgesini çağrıştıran yer adlarıyla girmiş olmasıdır. Oysa sözü edilen hayvan adlarının Altayca paralellerinde - belki de gerek görülmediğinden- bu türden yer belirlemeleri yoktur: *Sibirya bıyıklı taşısıranı, Sibirya gümüşbalığı, Altay urkekligi, Sibirya kazı, Hint kazı, Çin kazı, Sibirya suçulluğu, Baykal suçulluğu, Himalaya akbabası, Japon atmacası, Lapon baykuşu, Ural baykuşu, Sibirya kargası, Sibirya baştankarası, Sibirya taşkuşu, Himalaya dağbülbülü, Sibirya yayla ispinozu, Sibirya alşakrağı, Altay ısıklıtavşanı, Moğol ısıklıtavşanı, Altay tarbağanı, Sibirya orman gelengisi, Sibirya körsıçanı, Doğu Asya sıçanı, Sibirya kaplanı, Altay gelinciği, Sibirya gelinciği, Sibirya köstebeği, Sibirya karacası, Altay geyiği, Mançurya vaspitisi, Sibirya misk geyiği, Altay ceylanı, Altay dağkeçisi* vb. Bu tür tespitler, yapılan kimi çalışmalarla elde edilen sonuçlar ve bunların akla getirdiği sorular göstermektedir ki yine bütünlüklü veriler bağlamında standart Türkiye Türkçesi ile Türkiye Türkçesi

ağızlarının ve Türkiye Türkçesi ile diğer çağdaş Türk dillerinin hayvan evrenleri karşılaştırılmalı, farklı dilsel düzlemlerin genel sınırları çizilmelidir. Bu bir bakıma Türkçenin hayvan adları atlasının hazırlanması anlamına gelecektir. Bu tür bir atlasla belirlenen sınırlar, aynı zamanda Türk dilleri arasındaki kültürel değişimlerin de sınırının çizilmesine yardımcı olacaktır.

Türkçe Sözlük'teki temel sözlükbirim olarak yer bulan hayvanlara hangi parametrelerle ad verildiğinin tespiti, başka bir çalışmanın konusu olabilecek denli ayrıntılı bir çabayı gerektirmektedir. Nitekim O. Ergene, Türkiye Türkçesi ağızlarında hayvanların adlandırılma yolları üzerine yaptığı çalışmasında, adlandırma için 24 farklı "bellirleyici" tespit etmiş ve her bir belirleyici için de daha alt kategoriler ortaya koymuştur. Buna göre Türkiye Türkçesi ağızlarında hayvanlar şu "belirleyiciler"le adlandırılmıştır: Cinsiyet, gelişim evreleri, yaşam süresi, fiziksel özellikler, organlar ya da vücut bölümleri, cins ve soy, işlev ya da görev, yaşamsal etkinlikler, fiziksel yetkinlik, işe yatkınlık ve deneyim, alışkanlıklar, huy, hayvanlara ilişkin eylemler, ses, aidiyet, donanım, hastalık, sakatlık, yaralanma, ölüm, çocuk diline özgü adlandırmalar, hayali ya da gerçeküstü hayvanlara ilişkin adlandırmalar, hayvan topluluklarını temel alan adlandırmalar (Ergene: 2014, 183-207). *Türkçe Sözlük*'teki hayvan evreninin adlandırılmasında bu parametrelerin aynıyla geçerli olup olmadığı ve bunlara başka parametrelerin eklenip eklenemeyeceği ortaya konulmalıdır. Çünkü bu, Türkiye Türkçesi standart dil kullanıcısının hayvanlara hangi özellikleri bakımından odaklandığının, zihinlerde hayvanların özelliklerinin hangi hiyerarşiyle kodlandığının da ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Basılı Kaynaklar

Atatür, M. Kutsay – Kaya, Uğur (2014). *İngilizce-Türkçe Zooloji Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Çağlar, Nevzat (2017). Hayvan, bitki ve nesnelerin renklerle adlandırılması (Mersin-Anamur ve Bozyazı özelinde). *Renk Kitabı* (Yayımlayan: Emine Gürsoy Naskali). İstanbul: Kitabevi yayınları.

Çağlar, Hilal (2019). Türk kültüründe hayvanlara verilen özel adlar. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, S. 5 / 11, 391-410.

Demirci, Kerim (2021). *Türkoloji İçin Dilbilim (Konular, Kavramlar, Teoriler)*. Ankara: Yenilenmiş 5. Baskı Anı Yayıncılık.

Düşmez, Ö. Anıl (2014). *Türk Atasözlerinde Geçen Hayvan Adlarına Göre Kavram Profilleri (Bölge Ağzlarında Atasözleri ve Deyimler Adlı Eser Örneğinde)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Muna Yüceol Özezen). Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Efe, Kürşat (2017). Türkiye Türkçesi ağzlarında renklerine göre hayvan isimleri. *Diyalektolog*, S. 8 / 15, 65-81.

Ergene, Oğuz (2014). Türkiye Türkçesi ağzlarında hayvan adlandırmalarına ilişkin belirleyiciler. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, S. 9 / 12, 179-213.

Kafesoğlu, İbrahim (1989). *Türk Millî Kültürü*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

Karabaş, Seyfi (1999). *Bütüncül Türk Budunbilimine Doğru*. İstanbul: 2. Baskı Yapı Kredi Yayınları.

Karakuş, İdris (1997). Türkçe ad bilim (onomastik)'de hayvan adları. *Erdem Dergisi*, S. 9 / 27, 1143-1152.

Murad, Sibel (2019). Tıp terimleri üzerine yapılan çalışmalar hakkında bir bibliyografya denemesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 14, 55-67.

Özden, Muharrem (2020). Eski Oğuz Türkçesinde kullanılan hayvan adlarının Türkiye Türkçesi ağzlarındaki durumları. *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 8 / 20, 44-74.

Şahin, İbrahim (2019). *Adbilim*. Ankara: 4. Baskı Pegem Akademi.

Şenel, Mustafa - İlhan, Nadir (2008). Av hayvanlarının kişi adlarındaki yansıması. *Av ve Avcılık Kitabı*, (Yayımlayanlar: Emine Gürsoy Naskali, Hilal Oytun Altun). İstanbul: Kitabevi Yayınları, 321-336.

Uçar, İlhan (2013). Türkiye Türkçesinde hayvan adlarından türetilmiş bitki adları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi (TEKE)*, S. 2 / 1, 1-19.

Uysal, İ. Nebi (2011). Türkçede balık adları üzerine bir inceleme. *Biyoloji Araştırmaları Dergisi*, S. 4 / 1, 91-97.

----- (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: 11. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları.

Elektronik Kaynaklar

Çınar, Ümüt (2021). *Altay Canlılar Tarantısı* (Altaycada hayvan adları için) (erişim adresi: www.academia.edu, erişim tarihi: 15.05.2021)

Güncel Türkçe Sözlük (*Türkçe Sözlük'teki bazı hayvan adlarının denetlenmesi için*) (erişim adresi: www.tdk.org, erişim tarihi: 22.01.2021)

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Tarım ve Su Ürünleri Müdürlüğü (tatlı su ve tuzlu su balıkları için) (erişim adresi: www.gida.ibb.istanbul, erişim tarihi: 10.05.2021)